

ყ. ი. ს. ხ. რ. ა. ხ. ყ. ს. ჯ. ჯ. ჯ.
 ვ. ვ. ხ. ვ. ხ. ი. დ.

თეატრი სხოვნება

სათეატრო სალიტერ. ჟურნალი

ქვიობ, დეკემბრის 23.

ფასი 15 კაპ. ჩირ.

1923 წ. — № 3

კომპ. ზაქარია ფალიაშვილი
 მისი ახალი ოპერის „დაისი“-ს დადგმის გამო.

მეთაური—ხილია გასადები
ვახტანგ გარრიკი—ზ. ფალიაშვილის ოპერა
„დაისი“

მ. ბოქორიშვილი—მკვლევლობა
შ. ს—ლი—თეატრი და ექსპრესიონიზმი
ტრ. რამიშვილი—სიყვარულის სასწავლოათან,
პიენა სამ მოქმედებად
ნარკანი—ხელოვნება ჩვენში
გობრონ ავარელი—მოგონება სინათლის
გერცელ ბაზოვი—„მარადი მგზავრის“
მონოლოგიდან

ვ. რუხაძე—ქარი (ლექსი)
კახულ პელი—ამბორი მიწისთან
ვ. კირვალიძე—ალ. ყაზბეგი, მოგონება
კაკ-ეწერელი—მე ეს მიყვარს, აკოპ აკოპიანისა
მ შ შ ა - მ ვ ა რ ლ ე ბ ი

პ. დვანელი—„ამონაყვით“
ზ. კვიციანიძე—ტფ. მუშების პირვ. ჟურნალი „მუშა“
რ ე ე ე ე ე ე ი ა

შ. ბ—ძე—ქართული თეატრი
ხცენის მოყვარე--სახალხო თეატრი
თეატრალი—საგარეჯოს თეატრი
ბიბლიოგრაფია, ხელოვნების ქრონიკა

„თეატრი და სხვაობა“-ს შონლი

სალამი განახლებულ „თეატრი და ცხოვრება“-ს სალამი და გამარჯვება „თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქტორს და ყველა მათ, ვინც ამ ჟურნალის გამცემბა ითავა. ამასთანავე ვარდადეგ ჩემ წვლილს ერთ ლირას ჟურნალის საგამომცემლო ფონდის მისამატებლად.

ჩემის მხრივ ვიწვევ, რომ გაიღონ თავისი წვლილი: მალაქია იორამის ძე ქოჩლაძეს, სერგო გრიგოლის ძე კერესელიძეს, ნოე კონსტანტინეს ძე გოშაძეს და მარკოზ ლობჯანიძეს.

ვ. კირვალიძე.

ქოჩლაძის სასაზღვრო

I. „თეატრი და ცხოვრება“ თქვენი იარალი ხელოვნების ყოველ დარგისა და ქვეყნის წინსვლის სასახურისათვის.

II. სწერეთ მხოლოდ სიმათლეთ. ანგარებით და პირადი ანგარიშით რედაქცია შეცდომისი არ შეიყვანოთ: იყავით მართალი, პირდაპირი და სამართლიანობის მოციქული.

III. ყურადღებით და სიყვარულთ მოგეყარით ხელოვნებასა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოველ უანგარო მუშაკს.

IV. განსაკუთრებით აღნიშნეთ ყოველი ნაბიჯი სახალხო-სასოფლო თეატრის მუშაკთა და სახალხო სახლებების ვითარება.

V. ყოველი ცნობა დაბა-სოფლისა, სახალხო თეატრთა და საერთოდ ხელოვნათა ცხოვრებიდან დაუყოვნებლივ მოაწოდეთ რედაქციას ყოველ კვირა.

VI. ხატრით უღირსი არ აქოთ, შურისძებებით —ღირსეული არ დაამცროთ.

VII. ერთგულად ავრცელეთ ხალხში თქვენი ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ და მის საგამომცემლო ფონდი გაძლიერებას ხელი შეუწყეთ.

VIII. სწერეთ ქალაქის ცალ მხარეზე, გარკვევით და ნათლად.

მილიაზა ხელის მოწარა

1910   XIV   **წელიწადი მითოტხმება**   XIV   1924

თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო-სახელოვნო სურათებიანი ყოველკვირეული უპარტიო ჟურნალი
იუმორისტული განყოფილებით

თუჯვბი, შოუბია, პუსაკა, ზსაცვბთაზა, ძანდკაუბა, ძაბტკადეუბრია ცსაჯრუბა.

ჟურნალში დაბეჭდბა: წერილები, პიესები, ლექსები, მოთხრობები, სცენები, მინიატიურები, სათეატრო-სამწიგნობრო-სახელოვნო ქრონიკა ჩენი და უ ქოეთისა, რეცენზია მიმოხილვანი, მოღვაწეთა სურათები, შარყები და სხვა.

მონაწილეთოგან ცნობილი და მსახურბული და ახ მავაზკა ნიჟერი მწარლები.

შასი: წლიურად . . . 10 მან. ჩერ.
ნახევარ წლით . . . 6 „ „
თათო ნომერი . . . 15 კაპ. „

მოკითხეთ რკინის ვზის კოსკებში და გაზეთის გამყიდველებთან.

მიიღება დასაბეჭდათ განცხადებანი დაქლებულ ფასებში.

რედაქცია: რუსთველის პრ № 10 (ცხოში, ომში დაპურილთა შრომის არტელ „ახალი წრე“-ს სამმართველოში)

რედაქტორის პირისპირ ნახვა შეიძლება 11—12 ს. რედაქციოში.

რედაქტორი: იოსებ იმედაშვილი.
გამომცემელი: ომში დაპურილთა შრომის არტელი „ახალი წრე“.

1910-1923

წელიწადი XIII

№ 3

შ ს ი შ ა. წ. რ. მ.

„თეატრი და ცხოვრება“

ყოველკვირეული სურათო-მხანი ჟურნალი

რედაქციის დრ. ბინა: რუსთაველის პრ., № 10 (ეზოში, ომში დატვირთვა შრომის არტელი „ახალი წრე“).

ფოსტით: ტფილისი. რედ. „თეატრი და ცხოვრება“

იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი. პოეზია. მუსიკა მხატვრობა. ქანდაკობა. საზოგადოებრივი ცხოვრება.

დაარსდა 1910 წ.

ამირა, დეკემბრის 23

გამოცემა 1923 წ.

დეკემბრის 23

ხილია მოგახსენებთ სოფლისა და ქალაქის ურთიერთობაზე ხელოვნების მხრივ. სოფელსა და ქალაქს შორის ხილია ჩატებული.

ერთი გვარტომის ხალხი შეგნება-შემგნებით ურთიერთობის დაყრუხუნჯეულია.

გაპქრა ის დრო, როცა სოფელს თავისებური ხელოვნება ჰქონდა: დღეობა-ღამეობა, ცეკვა-ქიდაობა, ბურთაობა, ჯირითი, ზმა-ლექსაობა შეჯიბრება და სხ., სადაც ხალხი იჩენდა სხეულის სიმარჯვეს, გონების სიმკვირცხლეს, თვალ-ტანადობის სიმშვენეს და მამა-პაპათაგან გადმოცემულ ჩვეულებით სულიერად საზრდობდა, —

ქალაქი და სოფელი ურთიერთზე უფრო გადახლართული იყო.

დღეს-კი თითქმის ყოველი ამის საშუალება მოისპოა.

აქა-იქ აშენდა „თეატრები“, ზოგან ეკლესიები სახალხო სახლებად გადაკეთეს, მაგრამ რა? თეატრის უმაღლესი მიზნის განმსახიერებელი ძლიერ ცოტანი მიჯიბობიან.

ზოგან ღარიბი ხალხი წარმოდგენას ვერ დასწრებია, ზოგან — წარმოდგენა წარმოდგენას არა ჰკავს, ან და — სცენის მუშაქნი, უსახსრობის გამო, საქმეს სასურველად ვერ გასდობიან და სხ.

და, აი დღეს სწორედ ამ მხარეს უნდა მიექცეს უდიდესი ყურადღება.

პირველდწყებითი სკოლა თუ წერაკითხვის აგრეცელებს და, შეიძლება, ხშირად ამ წყარო კითხვის შემსწავლელი „მოსე მწერლად“ გამოიზარდოს, ხალხის მივნიდ, — საერთოდ ხელოვნებას და კერძოდ რიგიანად დაყენებულ თეატრს ევალება ხალხი აღზარდოს, გონებრივ-ზნეობრივად, საზოგადოებრივად მოამზადოს ნამდვილი საზოგადოებრივი ღირებულება.

რეპერტუარი, რა თქმა უნდა, უმთავრესად სოციალური შინაარსის უნდა იყოს, თანამედროვე

მისწრაფებათა ამსახველი და ხალხის ყოფა-ცხოვრების დამსურათებელი.

ვერც ერთ სახელმწიფოებრივ საზოგადოებრივ მცნებას უშუალოდ ხალხში ისე ვერავითარი საშუალება ვერ შთანერგავს როგორც საერთოდ ხელოვნება და კერძოდ რიგიანად დაყენებული სცენა.

ამიტომ მთავრობის სათანადო უწყებამ ამის დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს, — თუ არ მოეპოება, მთავრობისგან საქარო თახხა გამოითხოვოს და უმაღლესი ნივთიერი დახმარება აღმოუჩინოს დაბა-სოფლის დრამატულ წრეებს, სცენის მუშაქთ.

ეს ერთი. მეორეც: არის დაბა-სოფელი, სადაც სათეატრო შენობა მოეპოება, მაგრამ საქარო ხელმძღვანელი კი არა. ამისათვის დედა-ქალაქმა უნდა მიაწოდოს სასცენო ძალები — მცოდნე რეჟისორ-ხელმძღვანელი და მსახიობნი, — სტუდიელები და სხ.

მესამე: შესაფერი პიესები შეირჩეს (ერთი, ორი, სამი), საგანგებო დასის მიერ მომზადებული და, ცოტად თუ ბევრად, თვალსაჩინო ცენტრში გაიგზავნოს დასი წარმოდგენების გასამართავად ხან-გამოშვებით.

80-იან წლებში ქართულმა დრამ. დასმა დაბა-სოფლებში მოგზაურობით თუ მთელი ეპოქა შექმნა ქართველი ხალხის ცხოვრებაში, დღეს იგივე დრამ. ხელოვნების დასი არა ნაკლებ სამსახურს გაუწევს ჩვენის ქვეყნის წინსვლას — ქალაქისა და სოფლის შორის სულიერ ძალებს დაეხმოს, კულტურულ ხილის გადებას.

და ეს იქნება ჩვენის ამოღძინების უდიდესი მუჯღლოები: ჩვენი სოფელი, მიღიარია თვისი იღუ-მალ სულიერი ძალები. საქაროა მისი გაღვივება და საერთო ფერხულში ჩაბმა.

წ. ფალიაშვილის რეპერა „დაისი“

„აბესალომ და ეთერი“-ს ავტორმა წ. ფალიაშვილმა ქართულ საოპერო. ლიტერატურას კიდევ ერთი ძარგული მიუძღვნა თავის ახალი ოპერა „დაისი“ სახით. კიდევ ერთხელ წარსიდა ჩვენ წინ ნიჭიერი კომპოზიტორი და დაიპყვიდა სახელი როგორც დიდი კომპონისტის. მისი „დაისი“ დარჩება როგორც საუკეთესო ნიმუში ქართულ მუსიკალურ ნაწარმოების, სადაც ვახშიანებულია ეროვნული ხალხური ჰანგები მთელი თავისი სიღამაზით და ღრმა შინაარსით.

ვიტყვი თურო მათ: „დაისში“ მოცემულია მთელი ჩვენი ხალხის დიდი-ჩვეულებანი და მთელი ოპერა აგებულია რელიგიურ რიტუალურ განცდაზე.

წ. ფალიაშვილაც მიდის იმ გზო, რა გზითაც წვიდა მისი მასწავლებელი: ტანევი. ბევრს იქნება ეუცხოვის ეს მხარე მუსიკალურ ნაწარმოების, მაგრამ მუსიკალური მეტყველება ამის გარეშე შეუმღებელია აისახოს.

დამამტკიცებელი საბუთები:

რ. ვაგნერის „პარსიფალი“ და „ნიბელუნგების ბეჭედი“ აწენებულა ამ რელიგიურ რიტუალზე. რუსეთის კომპოზიტორების, როგორც მაგალითად: მუსორგისკის და ბოროდინის ნაწარმოებში მთელი ხალხური ჰანგების ენერჯია დაიკლია ამ რიტუალზე. თვით ისეთი რელიგიურობის როგორც იყო დიდებული სკრიაბინი, თავის ნაწარმოებების ქარტეხილში, ვერ ასცდა ამ გზას.

ამ მხრზე წ. ფალიაშვილს ვერაინ უჭიკინებს მუსიკალურ ნაწარმოების რამე ტენდენციობას.

წ. ფალიაშვილი დიდი ორლანსტია. მან საუცხოოდ იცის კათოლიკური საეკლესიო მუსიკა და კავალის სიტემით დაუშუშავებია თავისი დიდებული ანსამბლები და საფუნდი ნაშრომი.

„დაისის“ მუსიკა—ბევრგან ეკლექტიურია. კოპოზიტორი აქ იძიევა უფრო დიდ გასაქანს და თავისუფლად შევივლიან ჩვენ ვუკეთ, რომ წ. ფალიაშვილის სახით, ჩვენ გვეყავს რეპოზიულად მოაზროვნე და განათლებული მუსიკოსი.

ამას დღაოდებს ოპერის ტენიკური მხარე, რომელიც გამართულია დიდი ოსტრეკის ხელით.

ოპერის მთელი ორკესტროვკა აფერულია, წმინდა და ფაქიზია. ყოველი კალმის მოსმა დიდი ტეხილებით არის აღსავსე. უფერტურიდან დაწყებული და თვით დიდებულ ფინალის სცენამდე ორკესტრი იძლევა ისეთ შესხატებულმულ მუსიკალურ ფიგურაციებს, ისეთ სწენის მჭრელ ეფექტებს, რომ თანამად გაუტრლდება ევროპის ზოგიერთ მუსიკოსების ნაწარმოებთ. მხოლოდ მეორე აქტის განაღობილ ანსამბლი ვგავინებს ვერდის „აიდა“-ს და მეიზბერგის „ჰუგენოტები“-ს ანსამბლებს. აქ ჩვენ გულწრფელ საღამს უძღვინთ ნიჭიერ კომპოზიტორს, რომლის გამაჯგება არის ნამდვილი გამაჯგებება და სისხალური ქართულ მუსიკალურ ხელოვნებისაც.

„დაისში“ შეტანილა ისეთი ხალხური სიმღერები, ჭოგორიც არის „თავო ჩემო ბედი არ გიწერია“, „სული ბოროტი“, გურული ფეხლით, „ალი ფაშა“ და სხვა. აქ შეიძლება გვეყვამილით ავტორს, თუ რამდენად მისაღები მუსიკალურ ნაწარმოებში ისეთი მოძველებული და ბანალური სიტყვებით ამღერებული „თავო ჩემო ბედი არ გიწერია“ სიმღერის შეტანა, რომელსაც საქართველოს ყოველ კუთხეში მღერაინ და დასულია უკანასკნელ შაბლონადღე? მაგრამ წ. ფალიაშვილის ოსტატობამ ამ შაბლონს სძლია და „მოძველებული“ ჰანგი აამეტყველა დიდი მუსიკალური ელვარებით.

შესანიშნავია უკანასკნელი მოქმედების მალხაზის სიკვდილის სცენა: „დამშვიდდი, მარო, გული იჯერე“, რომელიც ლეიტ-მოტივის სახით გვხვდება ოპერის შესავალში და მოქმედების დიდი მეორდება. ხოლო ფინალის სცენა მარის გოდება ნამდვილი მუშბრია და ორკესტრის მთელი „pianissimo“, მისი ფლკაულტები და კაენიანი აკორეგები გაისმის როგორც კათოლიკური ზარის რეკა.

შესანიშნავი ინსტრუმენტლობა: ჯადოსნურა წყვებით ათამაშებული ყოველი საკრავი და დიდი ტემპრამენტით აელვარებული.

ბევრს უსათოდ აინტერებს, ის თუ რამდენად ენათესავება „დაისი“, „აბესალომს“ და გაკყავთ პარალელი. პირადად მე დაუშვებლად მიმაჩნია „დაისზე“ სოქან, რომ იგი ბევრიად ჩამოყვარდებლობა წ. ფალიაშვილის პირმშობა და ნაყოფად იყოს საინტერესო მუსიკალურ შინაარსის მხრივ პირიქით, აქ ჩვენ კომპოზიტორმა მოგვკა ახალი ფორმა: ჰუმორის და ლირიის. „აბესალომ ეთერი“ მუსიკალური დრამაა. იგი დარჩება ჩვენს საოპერო რეპერტუარში როგორც ქართულ კლასიკურ მუსიკის გამომხატველი. „დაისი“ საინტერესოა სხვა მხრივ: აქ უკვე ქართულ მუსიკას ეტყობა დიდი ევროპიზაცია. ირღვევა სულ ახალი რკალები და ისახება ქართული კოლორიტი და სტილი. „დაისში“ ჩვენ ვხვდებით „აბესალომის“ ნაივსე ჰანგებს, მაგრამ ეს მაჩვენებელია მხოლოდ კომპოზიტორის თავისებურ სტილის და მუსიკალურ გამოთქმის მატარებელის, რომელიც ყოველთვის ყველა კომპოზიტორს თანა სდევს.

ამას გარდა ოპერა „დაისი“ ბევრს მოიგებდა, რომ დაწერილი იყოს კარგ ლიბრეტოზე. საწმუხბაროთ ყველა ქართულ ოპერებს, ლიბრეტოების მხრივ, ასეთი ბედი ხვდათ. „დაისის“ ლიბრეტო, როგორადაც „აბესალომის“ და განსაუფრებით კი დ. არაყიშვილის „შოთას“; ლიბრეტოები უწყვია: თმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ საერთოდ ლიბრეტისტების შორის ერთი ორი სამი კაცი შეიძლება დავასახელოთ, მათ შორის ბარბიე, რომელთაც დაუწყებიათ ხირობი ლიბრეტოები, კარგ ლიბრეტისტები, კარგი მუსიკოსის უნდა იყოს. ეს იგარბო რ.

გავნერმა და თავისი ოპერების უპირველესი ლიბრეტოები ან თითონ სწერა და ან ნამდვილ მუსიკოსებს აწერინა. ამიტომაც, რომ გავნერის ოპერების ღრამატიული განვითარება ყოველთვის მიზანშეწონილია და სავსებით ეთანხმება მუსიკალურ შინაარსს.

„დაისის“ დადგმა ჩვენი სცენისთვის ნამდვილი ხელოვნების დღესასწაულია და 19 დეკემბრის (1923 წ.) თარიღი აღინიშნება ქართულ მუსიკალურ ხელოვნების ისტორიაში როგორც დიდი ზეიმი.

დადგმა და შესრულებაც „დაისის“ საინტერესოა, რომლის შესახებ ვილაპარაკებთ შემდეგ ნომერში.

გაბტან გ რიცი.

მკვლელობა

სასაფლაოზე.

რა ვიცი რად მიყვარს იქ ხეტილი, განსაკუთრებით როცა მთვრალი ვარ.

განმარტებული, მოუვლელი სამარე და პაწია ყვავილი.

სახელი არ ვიციდი ამ ყვავილის, სუნი არ ჰქონდა მას, არც თუ ღიღინა გაკეთება მიყვარს. რა და რა ვიცი რად მოვწყვეტე იგი? ალბათ

ლამე უნდა გამეტანჯა უძილოთ.

თანაც მთვრალი ვიყავი...

(იმედია არავის გაუყვირდება)

ჰო და...

აი სიზმარი.

მაგრამ არა, სიზმარი არ იყო ეს.

ფანჯარაში გამზირალ სინათლის შუქს შეყვია ის.

(მიმიხვდებით. ფანჯარებზე ფარდა არმიფარია). დადგა სასთუმალთან

— რად მოსწყვეტე ყვავილი?

ლოთურ გამბედაობით მიუტყე:

— მოვწყვეტე, მერე რა?

ატირდა.

— უღმობღეო! ჩემი სული სიკოცხობდა იმ ყვავილში, რა იქნებოდა ცოტახნით ექცირა ჩემს სულს დედამიწისთვის, რომელიც ასე უღროოდ მოწყდა სიკოცხვებს.

დედის მზარუნველ ხელს არ დაურგავს ის; მეგობრის იარგულ ხელს არ მოუტანია იგი.

— მაშინ დარგო?

შევეკითხე და ავტოკალი. შიშით სახეზე საბანი ავიფარე, რომ არ დამენახა მოუპატიებელი სტუმარი.

— სამარეში ჩატანილ მოგონებებმა აღზარდეს იგი და... შენ სტირიო?

რა ვიცი ვტიროდი თუ არა (ჩვენ საუკუნეში განა კიდევ შეიძლება ტირილი?)

თვლიდა ძილი ფიქრებით დამძიმებულ.

ტრალიკოსი ალ. იმედაშვილი მისი გასტროლების ვაშო („ოტელო“ „ოილი-პოს მეფე“ და სხ.) ტფილისში.

შიში და ცახცახი მთელი ღამე. დილით...

ვა ფითრებული მოცილილ საწოლს. ოთახი სამარისა და საქმეველის სუნით იყო გაუღუნთილი.

როდესაც სარკეში ჩავიხედე, თმის ღეროები როგორც ქიმებივით დაშვეებულიყვნენ სახეზე შევერცხლილოყვნენ.

(ამით მსურს აფხნა ჩემი გაქალარაგება. მიხუცი არავის ვეგონო. შიშის ბრალია.

ამბობენ: შიში სიბერეზე უფრო სათაკილო არისო.

მაგრამ მიდი და ნუ შეგეშინდება მკვლელი ბის.

მართალია ჩვენს საუკუნეში მკვლელობა საშიში არ არს, მაგრამ ვის დამისახელებთ, რომ ჩემ გვარი მკვლელობა ჩადენისა?)

სამარეზე ყვავილის მოწყვეტით მე მოვკალი სული მიცალებულის.

მინ. გოჭორიშვილი.

თეატრი და ექსპრესიონიზმი

წერილი მეორე*)

ექსპრესიონიზმის სამშობლო გერმანიაა. ჩახახახა ის ჯერ კიდევ საერთაშორისო ომამდის, მაგრამ მისი განვითარება და მომპყვება ხდებოდა ომის წლებში, 1914—1918 წ. წ. განმავლობაში.

ექსპრესიონიზმი ლიტერატურასა და ხელოვნებაში უპირდაპირდება იმპრესიონიზმს. განსაკუთ-

*) იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ № 2.

რებით კი მისი იერიშები მიმართულია ნატურალიზმის წინააღმდეგ, რომლის ნიშნის ქვეშ მიმდინარეობდა კულტურული კაცობრიობის ცხოვრება მე-19 საუკუნეში.

ნატურალიზმისათვის არსებობდა მხოლოდ ბუნება, სინამდვილე, როგორც უმაღლესი კანონი, რომელსაც უნდა დამორჩილებოდა ყოველი სულდამული.

ადამიანიც, რომელმაც შეიგრძნო ბუნების ძალთა მთელი საშინელება, იძულებული იყო დამორჩილებოდა მის კანონებს, რადგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მას სრული განადგურება მოელოდა.

ადამიანი, ვაძმობდა რა ამ მოსალოდნელ კატასტროფას, ყურადღებას აღარ აქცევდა უკვე თავის სულში ატეხილ გრძნობებს და ქართველებს და ის თანდათანობით უთმობდა ბუნების თავის პირად თავისუფლებას, რომელიც დიდხინს ბრძოლის შემდეგ მოიპოვებდა მან განთავლებულ საუკუნეში. ამრიგად ადამიანი თავისუფალ არსებიდან გარდიქცა ისევე ზონად; მან დაკარგა მოქმედების თავისუფლება, რომლის სრული პატივით ვახდა ბუნება; ეს უკანასკნელი-კი თანდათან ძლიერდებოდა და მასი გაეღენა ადამიანზე უსაზღვროთ იზრდებოდა.

ბუნება იყო პირველი ფენომენი, რომლის გარეშე არ არსებობდა არავითარი შემოქმედება.

და ადამიანიც ჰქონდა ბუნების წაბამით, მის „მე“-ს, მის ინდივიდუალობას ამ შემოქმედებაში მითარ ნაკლები წილი ედო.

ადრედა ადამიანის და ბუნებას შორის არსებული წონასწორობა, ბუნება შეიჭრა ადამიანის სულში და საესგებით დისაკუთრა ის.

მაგრამ ადამიანის პირად თავისუფლების მოსპობას ხელი შეუწყო აგრედვე მეორე მოვლენამ, რომელსაც ფესვები იმავე ბუნებაში აქვს გაშვდარი: კაპიტალიზმის შეჭრამ ცხოვრების ყოველ დარგში ლუბრიან მოხსნა ადამიანის სული და მძლავრე ტალღებში გადაისროლა ის. ქარხნების და ფაბრიკების კვამლმა, მანქანების და დინამოების მიღობიმა გუფუნმა, ორთქლამაღლების და გემების ექვლამა შექმნეს ის ქაოსი, რომელშიაც ვხლდარ ერკვევა ადამიანის სული.

ამ ქაოსში ყველა იბრძვის ერთმანეთის წინააღმდეგ. და ამის ლოიაკური დასკვნა: საერთო-შორისო ომი, უმაგალითო სისხლის ღვრა. საერთო ნგრევა, ქაოსი, გაქირვება.

ადამიანის სულის ის ნაწილი, რომელიც გადარჩა ბუნების უშუალო გავლენას, ჩაითრია თავის მორევში და ამ-საერთო საშინელებამ, სადაც ყველაფერი ადამიანურისა სისხლში იხრჩობა, სადაც ადამიანური თვისებები ვეღარ სძლებენ სულის დახეთქულ კანში.

რა თქმა უნდა, ასეთი მდგომარეობის ხანგრძლივად დარჩენა შეუძლებელი იყო და ამ საერთო ნგრევასა და ქაოსში თავს იჩენს ახალი მიმართულება—ექსპრესიონიზმი, რომლის დროშაზე აწერია ადამიანის სრული განთავისუფლება.

ექსპრესიონიზმი წინააღმდეგია ბუნებას: ის სცნობს მას როგორც ძალას, მაგრამ არ სწამს მისი ქვეშპირტება და გარდუფალობა. ყურადღების ცენტრი ექსპრესიონიზმში ადამიანია. ადამიანი უნდა ბატონობდეს ბუნებაზე, და არა პირიქით. ბუნება უსულო რამ არის: მხოლოდ ადამიანი ამდღევს მას სულს, გონებას და ფორმას.

ექსპრესიონიზმისათვის ადამიანი ერთადერთი მიზანია: ლიტერატურასა და ხელოვნებაში ექსპრესიონიზმი ემსახურება ადამიანის გრძნობათა, განცდათა და სულიერ მეობის გამომზუფრებას.

ექსპრესიონიზმი ერთის მხრივ ამტკუფეს მის გაქვევს, რომელმაც პირაკვეფ ადამიანის ბუნებისაკან დამოუქიდებლათ განვითარებას და სრულყოფას, მეორეს მხრივ კი ექსპრესიონიზმი სცდილობას დაუბურუნოს ადამიანის დაკარგული ადამიანი რი ი ღირსება და სწიქნდე.

ძიება ადამიანისა,—აი ძართაღი იღეა ექსპრესიონიზმის.

თავისაკად იფულისხმება, რომ ამ მიმართულენით ექსპრესიონიზმი უარკყოფს ყოველგვარ საშუალებას, რაც სიცოცხლეს უსპობს ადამიანს; ექსპრესიონისტები სასტიკი მოწინააღმდეგენი არიან ომის. ისინი ქადაგებენ ქრისტიანულ სიყვარულს ყოველ არსისადმი, რაც კი სცხოვრობს და სულდამულობს.

ექსპრესიონიზმი ძიებებს ადამიანს და ამ ძიების გზაზე მისთვის არ არსებობს არავითარია სახელმწიფოებრივი საზღვრები,—ის ინტერნაციონალურია.

ექსპრესიონიზმის მასაზრდოებელი მასალაა ადამიანთა დამოკიდებულების ხლართი.

ომით გამოწვეულმა ნგრევამ და არეგ დარევამ საუკეთესო ნიადავი შექმნა ექსპრესიონისტულ იღეების ვავრცელებისაკვის.

ექსპრესიონიზმი ჩენი ეპოქის შეიღია, ის დაბადა მანქანების და გამურული ქარხნების ღრინცელსა და ამ ქარხნებში დაბარული ადამიანების ძიების სურაღმა.

ექსპრესიონისტები გრძნობენ, რომ კაპიტალი ბორაკეს ადამიანის შემოქმედებითი უნარს და ისინი იბრძვიან მის წინააღმდეგ.

თავისუფალი ადამიანი, სრულყოფა, მისი გრძნობისა და განცდის სთვისთვის ვადაცემა მხატვრული ნაწარმობების საშუალებათა და მისი დაცევა ყველაფერი იმისაკან, რაც ამიკორებს ადამიანურ ღირსებას და ადამიანობას,—აი ქვაკუთხედი ექსპრესიონიზმის მეშუობის ხელოვნებაში, ლიტერატურაში და პაპტიკულ პოლიტიკაში.

„მე ვნახე ადამიანი, მე მიხდა დავცევა ის თავის თავისაკან“.

***

ზემო ნათქვამიდან უკვე სწანს, თუ რა უნდა იყოს ექსპრესიონისტული თეატრის იღელი.

თეატრმა, როგორც ტრიბუნამ ყოველგვარ ახალ სიტყვის გზა უნდა გაუხსნას ექსპრესიონის-

ტულ იღებებ, მან უნდა ვაუღვიძოს ომის ქარბუქში გამოვლილ თანამედროვე საზოგადოებას სურვილი ადამიანური ღირსების და მეობის ძიებისა.

ამის ენახსურებთან გერმანიაში დრამატურგები—ექსპრესიონისტები: ვალტერ ჰახენკლევერი, კარლ შტერნგეიმი, გეორგ კაიზერი, პაულ კორნეილი, ვერფელი, ვიტალერი და სხვები.

ამ ავტორების პიესები, თანდათან იხვეჭენ საყოველთაო სახელს და რათ სიამოვნებით უთმობენ თავის სცენებს ყველა ქვეყნის თეატრები.

გერმანიაში თეატრი, რომელიც დაადგა ახალ გზას, იყო მიუნხენის კამერული თეატრი; მიუნხენის თეატრს არ ჩამორჩენ სხვა ქალაქების თეატრებიც: მაგალითად, ბერლინის, ფრანკფურტის და სხვა.

გერმანიის მთავარი თეატრები, ახალი იდეების პოპულარიზაციის მიზნით, სცემენ საკუთარ ჟურნალებს.

ექსპრესიონის ტულმა იდეებმა ჩვენამდისაც მოაღწიეს; ქართული თეატრის რეპერტუარში შეტანილია რამოდენიმე ექსპრესიონისტული პიესა, რომელთაგან ერთი უკვე დაიდგა (ჰადამიანი—მისსა.)

მთავარი ღირსება ამ პიესების არის ის, რომ ისინი, უმთავრესად, შეეხებიან უარესად თანამედროვე თემებს: კლასთა ბრძოლა, რევოლუცია, ომის წინააღმდეგ გალაშქრება, ე. ი. ყველა მათ სარჩულად უღებდს ის სოციალური უთანასწორობა რომლის ფონზეა გაშლილი ეხლანდელი რევოლუცია.

რა თქმა უნდა, ექსპრესიონიზმი საბოლოოთ ვერ სჭრის იმ ნასკეს, რომელიც გაიხლართა საერთოდ თეატრის ირგვლივ, მაგრამ ის იძლევა ერთ საშუალებას, ამ კრიზისის შეწვლვისათვის, რომელსაც ასე მწვავეთ განიცდიან ყველა თეატრები.

თეატრის შინაარსის განახლებით, მისი ფინანსებრივე ცხოვრებისათვის დაკავშირებით, ექსპრესიონიზმი სცილობს ახალი სიო შეიტანოს თეატრის ცხოვრებაში.

ექსპრესიონიზმი მოცემულია შინაარსის და ფორმის სინტეზი; თეატრის რენესანსიც სწორით აქედან უნდა დაიწყოს.

შ. ხ.—ლი.

ხალკვნება ჩვენში

ჩვენი მოყვანილი მაგალითი მხატვრის შემოქმედებისა, შემდეგს სურათს გვაძლევდა: მხატვარმა წუნდაუღებლად დახატა ფერადებით, მოკირწყულ ქუჩაში ამოფრდილი ქვა.

სავანი გაღმრეცემულია მთელის თავისი სინამდვილით ისე ძლიერად, რომ სინამდვილსაც კი აჭარბებს და ამ მხრივ ერთგვარ გინცვიერებასა და, შეიძლება, აღტაცებასაც გამოიწვევს ზოგიერთებში, და ეს ზოგიერთები იქნებიან ის ადამიანები, რომელთაც სწამთ და მოსწონთ ხელოვნება ხელოვნებისათვის. სხვანი კი, უმრავლესობა, დაინანებტილოს, დახარჯულ ფერადებს, მხატვრის გაცდენ-

ტ. რამიფილი.

სიყვარულის საზღვართან

პიესა სამ მოქმედებათ.

მოქმედება მორკაჟი.

იგივე სცენა. ახალი შემონდება. სცენა განათებულია ელექტრონით. ფარდის ახლის შემდეგ მცირე პაუზა.

გიორ. (შემოდის შუა კარიდან. მხოლოდ პალტოსა და შლიაპას დერეფანში ჩამოკიდებს).

მერ. (იმავე დროს გამოდის მარცხნივ კარიდან) გაიხარე ძია, ბიჭკოს სიციხემ საგრძნობლად უკლო და ტკბილად ჩაქმინა. იცით რამდენი აქვს?

გიორ. ამა?

მერ. მხოლოდ მან, 9.

გიორ. შენს პირს შექარი.

მერ. თქვენი კი ვინ იცის როგორ შეგვეწინადა.

გიორ. სჩანს გუშინ გაცივდა, ვანაში ჭყუპშალაობის დროს.

მერ. ალბათ, ალბათ. ახ, რა დაუღეჯარია, რა დაუღეჯარია. (გასვლის აპირებს შუა კარებში).

გიორ. მერიკო მოიცა!

მერ. (შესდგება) რა გენაბათ?

გიორ. თუ იცი მეზობლებმა გაივს რამე?

მერ. არა.

გიორ. სასურველია ეს ამბავი ჯერჯეროვით არ განხაზურდეს, თუშკაც სულ ერთია: შუბი ხალთაში არ დაიმალება. (პაპიროსს მოსწევს)

მერ. მაშ დეიდა გვზორდება, მიღის?

გიორ. (არ ესმის. წამის შემდეგ) რაო, რა საუქი?

მერ. არაფერი, მე ისე.. ვაი ამ დღეს, ვაი ამ დღეს!

გიორ. (შესდგება) წილან ელპილას მეტად უქმებად შეეცამათე. მიწყინა, ვინ იფიქრებდა, თუ ასეთი საწავლაივ ენა გქონდა და საყვარელ დედისას ვაიმეებდი.

მერ. სხვა გზა არ იყო, გულს მოწოლილი ბოლომ უთუოდ უნდა ვაძმობინთხია.

გიორ. უკარა ერთი, ნუ გამოიჭირეთ საქმე. მე შენ სასტიკად გიკრძალავ ამ საქმეში ჩარევას, გესმის, სასტიკად!

მერ. ნუ ჯერობ ძია. თუ რამე ვამბობთ, ვამბობთ იმიტომ, რომ შენ ჩვენი ხატება და ერთადერთი ნუგევი ხარ, ვაფასებთ, გიფრთხილდებით.

გიორ. ახ, ვიცი ჩემო გოგონა, ვიცი, რომ მათესებთ. ვიცი, ასე გააფთრებით უწინაობით ყოვლისა თქვენ იცავთ ჩემს ინტერესებს, მაგრამ რა გიყოთ, თუ კი ამ საქმის მობრუნება ჩემ ხელთ არ არის. შეიგნეთ,

*) იხ. „თეატრი და ცხოვ.“ № 1 და 2.

ნილ ღროს და ენკრეფის, უმარავლესობა იტყვის: ჩიტი ბღღუნდა არა ღირს და დევნა მეტი იყოფო.

ვინ არის მართალი? მხატვარი? უმცირესობა? თუ უმარავლესობა? არც ერთი მათგანი და—ყველანიც!

რათა? იმისათვის, რომ მხატვარმა განიცადა უწყებული საგანი თუ მოვლენა და სრულიად ტელონებთი განაცხოველა ფერადებით ისე როგორც თვითღირებულება, როგორც თვითარსება, როგორც თვითმოვლენა.

ამ მხრივ მხატვარი გამართლებულია. მაგრამ ხელოვნური ნაწარმოების სრულსაყოფად ხომ არ კმარა მხოლოდ ვადმოცემა, გარეგანი განსახიერება?! დანარჩენი ორი პირობა—დედაზრი და კაცობრიული განცდა—ამ ნაწარმოებს არ ახლავს.

მაშასადამე მხატვარი ვერ აკაყოფილებს ხელოვნების სრულს მოთხოვნილებას.

ამ შემთხვევაში უმცირესობის აზრი მართალია იმდენად, რამდენადაც ამ ნახატს აქვს ერთი დადებითი ღირსება—ძლევა მოსილი ვადმოცემა სინამდვილისა, ნამდვილი ხელოვნის ყალბობა და ფერადებით. ე. ი. რამდენადაც ეს არის წინადა ხელოვნება ხელოვნებისათვის. სხვა აზრი და დანიშნულება ასეთ ნახატს არა აქვს და ვერც მოვთხოვთ.

სწორედ ამ მხრივ არის გასამართლებელი უმარავლესობის აზრი ასეთი ნაწარმოების უაზრობაში.

რომ... მაგრამ მეც რას ვამბობ, ჩემსას ხომ მაინც ვერას შეისმენთ. დამზვიდდი. იმის აქედან წასვლით, პირადად; თქვენ არაფითარი საფრთხე არ მოგვლით. თუ მოისურვებთ—ორიგვნი ჩემთან დარჩებით. პირობას ვამძლევე, კვლავაც არ მოგაკლოთ შესაფერი სიყვარული და პატივისცემა. აბა ყოჩაღათ! მოიწმინდე ეგ ცირემლები და საბედოს დამაძახე აქ.

მერ. უკვე დაიძინა?

გიორ. დაიძინა?

მერ. მეტად გალახულა საწყალი. მატარებელში ტევა არ იყო თურმე და მთელი გზა იმოღენა ხურჯიანი ხელში ვეფხე მდგარა. მართლა ძია, წედან ვიოაც კაცი გკითხულობდა, შეილის თაობაზე დამიბარაო.

გიორ. თუ კიდევ მოვიდარ, გდადევცი ხვალ კიდევ მინახულს გინახაზიაში.

ხალ. (მარცხნივ კარებიდან შემოდის და გიორგის) შეილო გიორგი! გული გაიმაგრე. რალაც კი ნ. მანსა ვხედავ, იქნებ მოგვხედოს ღმერთმა და ვახტანგის ბედზე ჩვენწენ უბრუნოს გული.

გიორ. მე თქვენ თავს მამუჯობთ.

ხალ. უკაცრავად, უკაცრავად. არ მიგოხან, თუ ასე გეწყინებოდა. ნეტავი ვიცოდე რით დადიმსახურე მე თვალდამდგარმა ასეთი სასჯელი, რით! (გაღის შუა კარებში, მერიკოც უკან მიჰყვება).

საერთოდ კი, ასეთი ნაწარმოების უაზრობა და ხელოვნების მხრივ გაუპაროებლობა იმაში მდგომარეობს, რომ ამ შემთხვევაში ხელოვნების საგანი მეტისმეტად წვილიმანია, მეტისმეტი ჩვეულებრივი შაბლონიური და უმნიშვნელოა საზოგადოებრივ ცხოვრებისათვის და საერთო საკაცობრიო განცდისათვის.

და ასეთი სურათი სულაც რომ არ დახატულიყო, არავინ არათურის დაჰკარგავდა, ვარა მხატვრის პირადი ინდივიდუალისა.

მაგრამ წარმოვიდგინოთ, რომ მხატვარმა აილო რაიმე კონკრეტული, საყოველთაოდ ცნობილი მოვლენა, ისტორიული პიროვნების თავგადასავალი, თუნდაც მაგალითად არსენ ჯორჯიაშვილი, რომელიც გრიზინის აფეთქების შემდეგ გარბის ქვაფენილზე, სილაც ერთი დიდი ქვა აყირავებულა, ჯორჯიაშვილი ამოჰკარგება ამ ქვას და სრული იკვრიებს დადევნებულ მღვიარ ყახახებს თუ ქანდარმებს.

აქ სურათს ეძლევა განსაზღვრული შინაარსი, აზრი; სურათი შთაბეჭდვებს სტოებს მაკერაზულზე და ერთგვარ განცდასაც აღუძრავს, რადგანაც მას მოჰკოვება ისტორიული პიროვნება, ისტორიული ფაქტი, სინამდვილის შინაარსი და უწყებული აზრი.

აქ წინადელი სურათი მხოლოდ ქარგად იქცა. ამას ზედ ერთვის ელვარე ფერადები, მხატვრის ძლიერი მოქნევა ყალმისა, თვალის გასაქანი, ჰაერ-

გიორ. (პ.პიროსს მოუკიდებს იმთ ვასელისას და მიემართება მარჯვნივ).

ელბ. (ვაგიონის მარცხნივ ოთახიდან და მიმავალ გიორგის) გიორგი!

გიორ. (შეკრთება და მოიხედავს) რა გენბავს?

ელბ. ერთი ნებართვა მინდა გამოვითხოვო.

გიორ. სახელდობრ?

ელბ. ვახტანგის უქიფობა მიიძლევის, ორიოდ დღე კიდევ დაჰყო შენს ქერ-ქვეშ.

გიორ. შეურაცხყოფ. რა დავაშავე?

ელბ. არა, ღმერთმა დამიფაროს.

გიორ. დარჩი რომდენი ხანიც გინდა.

ელბ. გმადლობ.

გიორ. თუ გინდა ისიც თან წაიყვანე..

ელბ. ახ, არა. მაგაზე მეტე.

გიორ. რაკი დაკარგავზე მადგა საქმე, დეე ყველაფერი დაკარგოს. მართლა გუშინ მთლად დავკარგე წონასწორობა და ბევრი მწარე სიტყვა გესროლე, რითაც, ალბად, ძლიერ გატკინე გული. მაპატიე. ეს მოხდა ჩემდა უნებურად. მიყარობ, არ მეთიშობოდი. მეც ხომ თანამედროვე სინამდვილის ეგოისტი შეილი ვარ. ელბიდა! რაკი მუსთალმა ბედის წერამ უკვე ჩამოჰკრა ჩვენი განშორების ზარს, უკანასკნელად ნება მიმიეცი გითხრა, რომ შენ ჩემთვის მეტად დიდ ღირებულებას წარმოადე-

მოსილობა და სურათიც მთლიანი ხდება, წამს ეძლევა ნამდვილი ხელოვნების ღირებულობა, იმდენად, რამდენადაც სისწორით და სითანაბრით არის მოხაზული ყოველი საგანი თუ სახეობა.

მაგრამ თუ გამოსახულ აღამიანებს ბუმბერაზ ტანზე მუშტის ტოლა თავები აბია, თუ ცეროდენა ფეხებზე, ადლიანი გამომხეცილი მუტელი აქეთ და შვიდ აღაბიან მკლავებზე თითო მტკაველა თოფები ჰკიდიათ, მაშინ არსებითად შეიცვლება სურათის აზრი და მნიშვნელობა. მაშინ მივიღებთ კარიკატურას.

ეს მარტივი მაგალითები მოვიყვანეთ იმის დასახსიათებლად, თუ რა აუცილებელი თვისება უნდა ახლდეს ხელოვნურ ნაწარმოებს მხატვრობის დარგში.

მაგრამ სად არის სათავე იმ ჯადოსნური უნარისა, რომლის წყალობითაც ხელოვანი უსულო საგნებზე უსულო ფერადებით იმდენად ცხადყოფს ცხოვრების ამა თუ იმ მოვლენას, რომ სინამდვილეს აქარებებს და სრულყოფილ განცდას გვაგებებს?

ამაზე შეიძლება.

ნარკანი.

გობრონ გარკული.

გენდი. უღარბისი დედ-მამის შვილმა, ენით გამოუთქმელი ჰაპანწყვიტის შეიღვე, თავი თვისი კაცად ვაქციე. უეცრად ჩამ-მიჭროლე და პირქუში ყოფნა სულ ერთიან მომიკრიალე, ამას მოჰყვა ვახტანგის მოვლინება, რითაც გავხდი უბედნიერესი ქმარი და მამა, მაგრამ ის, რაც იყო, იყო თურმე მხოლოდ მოჩვენება, სიზმარი ტკბილა და სანეტარო.

ელა. ყოველივე ეს მოხდა მითომ, რომ თავის დროზე ანგარიში არ გაუწყვი ჩემს გულისთქმას. საკმაოდ მიიჩნიე საკუთარი ვატყებდა და გეგონა ამით საკითხი გადაიჭრა. იმდენად სწრაფი და თავბრუსხვევი იყო შენი მამინდელი იერიში, რომ წამერთვა ყოველგვარი საშუალება ფიქრისა და გარემოების აწონადწონვისა, მით უმეტეს ზურგს გამაგრებდა დედაჩემი და მთელი ჩემი ნათესაობა.

გიორ. ეხლა მუშუბნები მაგას!

ელა. როგორ თუ ეხლას?

გიორ. მამინდელს შენს პასუხს არ, მოუცა იმის საბუთი, რაც ეხლა მოვისმინე. (ზარი).

ელაბიდა (შედის მარცხნივ).

შერ. (შემოდის შუა კარებიდან) ბ-ნო გიორგი, გემუდარებთ ეს უჩვეულო დარბაზობა კადნიერებაში არ ჩამომართვით. აქ მოსვლა მაიძულა, იუ გნებავთ, გამაბედენია თქვენმა წე-

მოგონება სინათლის

გამეფდა მეტი გარინდება.

გულზე მუშუარება სწვრია.

სურვილი მევი გავფრინდება,

როგორც მკვდარ ფითოლოთა სერია.

გარშეშო ცისფერი ბოლია.

მხესთან ჩაიარეს ფიქრებმა.

ის გაქრა.. და მელანხოლიამ

დამთოვა ისევ გაფითრება.

სალამო მკრთალ იებს აბნეცდა.

(ამას შევხაროდი წინათვე).

ჩემ სულში თანდათან დაბნელდა.

კწუხვარ და ვიფონებ სინათლეს

შორეულ წარსულში მელიოდით,

შემდეგ შეიცვალეთ აზრები.

მესმოდა ლურჯი მელიოდით

ბაღში წარმოთქმული ფრაზები.

ვიძინებ.—მეტი რა ღონე!

ოცნება დაფარეს ლანდებში.

გათავდა გულის აგონია.

მკრთალი სიწყნარა.. დამდება...

რილმა. ვიხელოთ რათა წარავსდგე თქვენს წინაშე უფიად საპირო ახსნა-განმარტებით, მით უფრტეს—ჩემი საქციელი ისეთ აბას შეიცავს, რისთვისაც მრცხვენოლეს ან შემწიროლეს.

გიორ. თუ კი ასე ფიქრობთ, სხვა ყოველივე ზედმეტია.

შერ. პირიქით, ბ-ნო, პირიქით.

გიორ. არა, დაეცვათ წერტილი. გუშინ და დღეს ყველაფერი ითქვა. იმ წერილით მე გამოვიტრე მეგობარი და მით ყველაფერს ხაზი გაუვი.

შერ. ეს არის თქვენი ჟიანსკნელი სიტყვა?

გიორ. დიახ! (მიუთითებს მარჯვნივ) ბარგი უკვე შეკრულია.

შერ. კარგი, მაგრამ მარტო ის ფაქტი.

გიორ. (გააწყვეტინებს) ფაქტი ისაა, რომ ნებსით თუ უნებლიეთ, ცოლი წამართვით და ასეთი მზრუნველობით შექმნილი ოჯახი წამიქრეთ. გთხოვთ მეტი არა მითხრათ რა, თორემ არც ისეთი სულჯრძელი ვარ თქვენ რომ ფიქრობთ.

შერ. (შემოდის შუა კარებიდან) გიორგო, ძირს ქუჩაში სპირიღონი გელოდებათ.

გიორ. ეხლავე. (მარჯო უკან დაბრუნდება, გიორგი მიუკარგუნებს ელადას ოთახის კარებს) შერ-ბოლოდ მოვიდა. (გადას)

ელა. (გიორგის გასვლას შემოდის და შერმანდოს დანახვაზე შეკრთება) შერმანდო!

ს ა ხ ა ლ ხ ო თ ე ა ტ

(შეორე)

ტ. რამიშვილი

ბ. ირეთელი

„მარადი მგზავნი“ გონოლოგადან

... და მე მივდივარ უსვენებლად სულ ზევით, ზევით. განვლილი გზები გადამეკეტნ შხამის ენებად. ოჰ, დავიღალე ლამეების ამდენი თევით და არ შეიღრსა ჯერჯერობით მე მისვენება.

ძველი ეგვიპტე. ბაბილონი. რომი. ათინა. თითქოს ეკრანზე იცვლებოდა და მიდიოდა. ჩემმა მძლე სულმა ელოინები მწარედ აცინა, მაგრამ მონათლეს მე ველურად და იდიოტად

გაჩნდა კოცონი. ველარ შევქმე მის განგლემა. ორჯერ ათასი წელიწადი—მის ნადირია. ძალითა მსურდათ მოვენათლეთ ესპანელებად და ყრმა მსახური გოლგოთისა მთლად გაღირია.

განა როდისმე დავისვენებ ჩემო მესისა? მტერმა წააღკა და ლამპარი აუნთო დაბებეს, ტორკვემადები იერიშით შემომესია და საცეცხლური გაულევიცა აუტო-დაფეს!

დაპკრით საყვირს და აცნობეთ ყველას და ყველას: მაქვს გასაგლეელი სივრცე გრძელი და უდიერი. მარადი მგზავრი გადაეკცა ერებს ნაღველად— გზა დამიცალეთ! მე მივდივარ: იუდეელი!

გერტელ ბააზოვი.

ო. გვოდჯანიშვილი

ი. გვართელი

შერ. სახეზე გატყობ, რომ მიჯავრდები. უწინარეს ყოვლისა...

ელა. (შეაწყვეტინებს) დამაცა, უწინარეს ყოვლისა შენი აქ მოსვლა მიმაჩნია უდიდეს უტაქტობად.

შერ. სხვა გზა არ იყო, ისეთი წერილი მომწერა, რომ კინალამ გადავირიე. მიუხედავად ამისა, უნდა ვაღიარო, რომ ეს კაცი მაინც დიდი რაინდია.

ელა. ახ, რა ძვირად მიჯდება მე მისი რაინდობა. ყოველი თანაგრძნობით გამთბარი სიტყვა, ყოველი ნაბიჯი სილის გარტყმაზე უარესია.

შერ. ჩემთვის რომ დაგეჯერებები, არც ერთი ეს არ მოხდებოდა, აჩქარდი და იმსაც შეაძაგე ჩემი თავი.

ელა. კმარა! კამათი იმაზე, რაც უკვე მოხდა, ზედ-მეტად მიმაჩნია. იცი, შეილი მყავს შეუძლოთ.

შერ. მართლა! ყოველ შემთხვევაში ეს გარემოება საჭმეს ვერ გადაგვადებინებს.

ელა. არა, უთუოდ უნდა გადადლოს. მცირე ხნით აქ დარჩენის ნებართვა უკვე გამოეთხოვე მისგან.

შერ. სიცოცხლის ვარდი! კმარა ყოყმანი, ცოტაც კიდევ და ერთი მწერლისა არ იყოს, მივად-გებთი დასავლის კარებს.

ელა. როგორ ფიქრობ, სულე კი მიმყვება?
შერ. არა, არა, უკან ნულა იხედები. შორს გულ-

ჩვილობა და კომპრომისები. წინ, გაბედულად, წინ!

ელა. მხოლოდ დღეს არა.
შერ. მიზეზი?

ელა. ჰკითხე ჩემს ბიუიკოს. (უეცრივ) მერე სიღინ-ჯე, მგოსანო, მეტი სიღინჯე.

შერ. მკაცრად მეპყრობი, არ ვიცი კი რა დაგი-შავე.

ელა. შემცდარი აზრია. ოჰო, ეტლი გაჩერდა! (ამ დროს კელისებში ისმის:)

გიორ. ხმა: ბიუიკო, ედიშერ, ჩემო კარგო!

ელიშ. ხმა: მე ვარ, მეგობარო. მოიკა გიორგი, შშიშეა, მარტოს გაგიკრდება. შენ ეს წამოი-ღე. ახა, ღმერთო, რა ჯიუტია.

გიორ. არა მიშვას რა, არა მიშვას.
ელა: ედიშერ მაშაძე!

შერ. (შეკრთა).
მერიხ ხმა. (კელისებში). ბებო, ბებო, ედიშერი

ზობრძანდა, ედიშერი.
ელა. შეჩანდო, რა მოვლის?

შერ. (მოიხედავს) მე?.. არაფერი!
ამ კაცს თქვენ დიდი ხანია იცნობთ?

ელა. ორი წელია მე მისი ვაჟის ნათლია ვარ, ესეც არ იყოს, ედიშერ მაშაძე ხომ ჩენი ცნობი-ლი კრიტიკოს-პუბლიცისტი! შენც ხომ იცნობ?

რის დრამატურგნი

ბ ა ნ ა

დაისრული ლოდინი

დ. კლდია შვილი

ნ. ნახაშიძე

შალვა ლადიანი

ია ეკალაძე

ახალ პერანგს ამ საღამოს შემოვაღებ სირმებს, გულს ძვირით ხან ვავში და ხან დავკეცევი შირმებს.

ეცი მოვა და ვისინჯავ მეგრდის სათუ დაჟას, თიგბს ვისწორებ, ნელ სიმღერით ვიკვამ ცისფერ კაბას.

ხან პუდრს ვიყრი და სარკეში ვიქიარებუ ხარბაი, ხან ტირილი მომინდება, ვიკუნტები ზღარბათ.

ხან ზმორებით როიალზე დავასვენებ მეგრდის — კლავიშებათ დაიმტრევა სიმზურვალე გვერდის.

მისსოკს: ერთხელ ჩემს წინაშე შეიღვა მონის შუბით, მეხსება ვაყებს ხელს ვაძლედი სადღედავლო შუბლით.

ჩემს შვე წინდის ყელსახვევათ ისტატარებს ეხლაც — უნებურათ ვერიღები ნანატრ ბედთან შესლას.

და როდესაც მთხოველით ზარს ჩამოკრავს ფრთხილათ: თავგმა სადმე რომ წამილოს, ვადიქცევი თხილათ.

ან ჩაეაქრობ სანთელს უშხმოთ, არ გაულებ კარებს. როცა წავა, გავიღიდებ ცრემლით თვლის დარებს.

გვრძნობ არც მოვა. მეშინია — ფანჯრებს მიმტრეკვს ყვავი, ნეტავ მომცა ეხლა მისი მოკვეთილი თავი.

შავრა ჩარდახელი.

- შერ.** ვიკნობ.
- ელპ.** ეტე, ბიჭი მეძახის. (ოთახში შედის).
(დერეფანში გამოჩნდებიან გიორგი მოზრდილი ხურჯინით ხელში და ელიშერი, რომელსაც შწიოინი ევროპული ტანისამოსი აცვია: შავი პალტო, ფაფახით. შევეგრემანი და 30 წლის ვაჟაცა პალტოს და ქუდს დერეფანში ჩამოქედებს).
- გიორ.** მოდი, მოდი მეგობარო, ვერ წარსიღიდენ როგორ გამახარე.
- ელიშ.** მოვდივარ, მოვდივარ, ჩემო კარკო.
- შერ.** (შეეგებება) ძია ელიშერ, საღამო თქვენდა.
- ელიშ.** ახ, საღამო ჩემს შერიკოს, საღამო.
- ხალ.** (დერეფნის მარჯვენა მხრიდან შუა კარებში მიეგებება) გამარჯვება ნათლიმა!
- ელიშ.** ააა! ამას ვისა ვხედავ! გავიმარჯვით, გავიმარჯვით, ძვირფასო საღამე. (ხელს ართმევს მოწვევებით)
- შერ.** (ჩამოართმევს ხურჯინს გიორგის, თითონ შემოაქვს, კუთხეში დასდებს და ვაღის შუა კარებში)
- ხალ.** (უცბად ყურებს აცქვეტს და მიდის მარცხნივ თან შეილაპარაკებს) აქა ვარ ჭირიმე, აქა ვარ! (შედის).
- ელპ.** (შემოდის)
- ელიშ.** (ელპოდას) აა! ძვირფასო ნათლია! გამარჯვება, გამარჯვება. (ხელზე ეამბორება)
- ელპ.** (ნახი ღიმილით) გავიმარჯოს ძმად ნაფიცო. (შუბლზე აკოცებს).
- ელიშ.** (რა დინახავს შერმანდოს) აა! მგოსანი სართანიძე. (გიორგის) ჩვენ ვიკნობთ ერთმანეთს, ვიკნობთ. სხვა. ავფურო, რასა იქო, როგორა ხართ?
- შერ.** მოკითხვისათვის გმადლობთ, ჯერჯერობით არა მიშავს-რა.
- ელიშ.** (ბუხართან თბება) წავიკითხე თქვენი მეორე წიგნი და გულთთ ვავიხარე. ჩინებულია, ჩინებული! გულმა არ მომითმინა, ჩემო ძაო, და იმავე დღეს გამოვაყებ კრიტიკული წერილი, რითაც მოგიძღვენ ჩემი საღამი. ამ დღებში დაიბეჭდა ერთ-ერთ ჩვენს ჟურნალში. კარგია, შეგხედა: ერთ რამეზე უნდა მოეგლაპარაკო, სად შეიძლება ნახავ?
- შერ.** საცა გნებავთ, აი თუნდ ხელ ქართულ თეატრში.
- ელიშ.** მაშუსტა. მოვდივარ. (პაპიროსით ღმასინძლდებ მამაკაცებს).
- შერ.** (წამოდგება) აბა, ჯერჯერობით ნახვამდის
- ელიშ.** (ხელს მოკიდებს) ვერ გავიშვებ, დაბრძანდით, მერე ვავაცილებთ და გზა და გზა მოვილაპარაკოთ კიდევ.
- შერ.** აი ხვალაო.
- ელიშ.** არა, ძმაო, გერმანული ყადის კაცი ვარ. სახვლიოთ საქმის ვადიდება არ მიყვარს. ჩე-

ალ. ყაზბეგი

(მოგონება)

თუმცა პატარა კაცი ვარ, მაგრამ ჩვენს დიდ მოღვაწეებს პირადად ვიცნობდი.

ალ. ყაზბეგსაც ვიცნობდი და ვშიშობ, მოხუცებულმა სანაირში არ ჩაივლინო ის, რაც ვიცი უკვდავი მწერლის ცხოვრებიდან.

ჯერ კიდევ პატარა ვიყავი, ქართულმა მწერლობამა და ქართული თეატრის სიყვარულმა რომ გამბედავ: ამისი მიზეზი ვახსოვთ მწერლობაში აკაკი და ალ. ყაზბეგი, თეატრში კი ვასო აბაშიძე მწიფელოთურთ, ლადა მესხიშვილი და ნატო ვაბუნი-ცაგარლისა.

მართალია, ქართული თეატრის ქანდარიდან სიყვარულით დავყურებდი ხოლმე როგორც აკაკის გაჩეჩილ თინას, ისე სანდროს მოხდენილ ლეკურის თამაშს, მაგრამ მე ეს არ მაქამყოფილებდა და ჩემი ნატურა მუდამ ის იყო, რომ ეს ორი დიდებული მწერალი პირადად გამეცნო.

ლერიმონტოვის ქ. ხოსროვის სახლებში სამკერვალო ჰქონდა სილოვან ავადიძეს. ამ ალავიძის სამკერვალოში ხშირად იკრიბებოდნენ ხელზე მოსამსახურეები და მზარეულები. აქვე ყოითხულობდით სხვადასხვა წიგნებსა და ჟურნალ-გაზეთებს. ასე რომ ალავიძის სამკერვალო ჩვენთვის ნამდვილი წიგნთსაცავ-სამკითხველო იყო. ეს იყო 1884—85 წლ. ამ ხანებში მდებარე ხალხში წიგნმბრობას ატყეულბდნენ ძმები მერკვილაძეები—იოსები და ნოშრე-ვანი. ორივე ძმები კარგი წამკითხველები იყვნენ,

მი ტუსალი ხართ. (მიუთითებს სკამზე) ოთურ (შერმანდო ჯდება სახე-შეჭაუნით) მართლა მომილოცნია სტიპენდია.

შერმ. რა სტიპენდია!

ელჩ. თითქოს არ იცის, რა ეშმაკია! ამას წინათ შეგხვდა ჩვენი ენობილი ქველმოქმედი მრეწველი უბერიძე და მაუწყა, რომ მგოსან სართანძიქს ჩემის ხარჯით სასლფარგარეთ ვგზავნი სწავლის განსარკძნობადო.

შერ. არაფერი მაგის მგავსი.

ელჩ. როგორ თუ არაფერი?

შერ. ფანტაზიორია, ალბათ სიზმარი ნახა და ცხადი ჰკონია.

ელჩ. კარგი, მგავზე მერე. (ცოლ-ქმართ გადახედავს) აბა, საყვარელნო, რას გაჩუმებულხართ, მომიყვიეთ ამბები ტარიელისა. რასა იქო, როგორა ხართ?

გიორ. არა გვიშავს რა. თქვენები როგორ არიან?

ელჩ. ჩინებულად, მოგაკითხეს ყველამ. (ელპიდას) მიიღეთ ნათლულსაგან ათასი კოცნა და მილონი მოკითხვა, ამასთან ისიც დამბარა, რომ ძვირფასო ნათლია ვახტანგი უთუოდ ჩამომიყვანეთ. რა თქმა უნდა, ეს ასეც იქნება. ვალად ვრაც თაქს მოგახსენოთ, რომ ცაქა ფეხმძრეეთა მყავს. მესამე თვეშია ჩამდგარი. (ელპიდას) ერთი სიტყვით მალე მეორე ნათლულსაც ავიტყუიანებო.

ამიოი იზიდავდნენ ხალხს და აყვარბდნენ წიგნების კითხვას.

ერთი საღამოს სხენებულ სამკერვალოში შემობრძანდა ალ. ყაზბეგი. ჩვენ ყველანი, ვინც იქ ვიყავით, ფეხზე წამოვდევით და მივესალმეთ. საითითოდ ყველას ხელი ჩამოგვართვა. მან შეგვნიშნა, რომ ყველას თითო წიგნი გვეკრა ხელში. როდესაც გაიგო, რომ ჩვენ ყოველ საღამოს მორიგებით ვკითხვობდით წიგნებს, ესამოგონა, მეტად მოეწონა და შეგვპირდა თავის ნაწერებს.

ამ საღამოს ალ. ყაზბეგმა ჩიხა-ახალუხი შეუკვეთა თერძ ალაძიძეს.

იმ ხანებში მეოთხე უზნის ბოქალად იყო ლოლადე, მის თანამემუედ ვინმე შერგილოვო.

ეს შერგილოვი გადაგვეკიდა ჩვენ და გვიკრძალავდა სამკერვალოში წიგნების კითხვასა და თავის მიყრას, მაგრამ ჩვენ ზანც ჩვენას არ ვიშლიდითა.

სწორედ იმ დროს, როდესაც ყაზბეგი ჩვენთან საუბრობდა, უზნის ზედამხედველი გიოგიოთ შემოვარდა და დავვიპარა გარეთ გამორეკვა ხელის წამოკერით. ყაზბეგმა რომ შეამჩნია ასეთი თავხედობა, შესძახა:

— რას ჩადიხარ, რა დავიშავეს ამ კაცებმა?

უზნის ზედამხედველი დაიბნა და, რადგან იცნო, „ჩესტით“ გამოეკიმა და წაილულულა:

— თქ...ვენი... ბრწყ...

— არ მინდა შენი სალაამი და არც შენი „ბრწყინვალეობა“. მითხარი, რა დავიშავეს ამ კაცებმა?

გიორ. შენც კარგათ გამოიყურები, გასუტეებულხარ კიდევ.

ელჩ. მგავზე გიპასუხებ ვაჟას ლექითი:

„ხარს ვეგვარ ნიალაღარს, რქებით მიწას ვსხვევ, გუბუტუნებ: ღმერთო, სანშობლო მიცოცხლე,— ძილშიაც ამას ველტუნებ.“

გიორ. კიდევ რას იტყვი ახალწ?

ელჩ. რომელი ერთი ჩამოვოთვალო. ახალი ჩვენსკენ ის არის, რომ ჩემი სანაქებო მამუკა ლორი მეგლმა შეჭამა, დამსახურებული ვირი საძოვრიდან მომპარეს, მოჯამავირე კი მოთიქვი ბრუტლიანი მოახლე მომტაცა და გიციქა... სულელი... ნახა იმანდა მზეთუნახავი! მე-კისულ სხვა ბედს ვუჭაადებდი.

სალ. (შემოდის და ჯდება შორი-ახლო).

ელპ. ცაქა რასა იქს?

შემადგომის მ. სწორება: „სიყვარული სახლდართან“-ში (ყო, და ც.„ № 2, 5 გვ.) დაბეჭდილია ქვედან 2 მუკარში: „ჩენი სხუელს სსარებთა“ უნდა იყოს—„ჩენი სხუელის სახსოვში“, იქვე 8 გვ. 24 მუკარი „ჩენათა დღელა“ უნდა იყოს „ჩენათა დღელისა“, შორე სტეში—12 მუკარი დაბეჭდილია „რომ მოუთმენლად“ უნდა იყოს—„რომ მოუთმენლად“.

— მა...პარტიე... რა... ვენა უფროსიდანა მაქვს ნაბრძანები.

— შევარცხენი შენი უფროსი და შენც.— ეს კაცები გონების საზარდოს იმენენ წიგნებიდან და ვის რა უფლება აქვს ხელი შეუშალოს. წაღი, უთხარი შენს უფროსს—ხვალ მე ვიხსენებთოქო.

ჩვენ გავიგეთ, რომ მეორე დღეს ალ. ყახბეგს ალაპოტი მოეხდინა უბნის სამმართველოში. ეს იყო და ეს. ამის შემდეგ ჩვენთვის აღარაფის არ დაუშლია სამკერავლოში სიარული და წიგნების კითხვა.

ერთხელ ალექსანდრემ თავის ბენეფისზე მიგვიწვია. მისი სურვილი იყო ბილეთების ფული არ გადაეგვიხდინა. ჩვენ ეს არა ვქვნივთ და სანდრომ თავისი ნაწერები დაგვირიგა რამდენიმე კაცს.

იმ საღამოს დიდერტსმენტივი გამოვიდა და გამორული ლექსებით დაგვაცტა, ორი ლექსი იმ დამეგურე ჩაიწერეთ, რომლებიც აქვე მომყავს.

პირველი ლექსი

„გაეკაცო, სტუპრად მოსულო, კაცურად მოიქცეოდე; ისეთსა საქმეს ნუ იზავ— გასწითლდე, გაიქცოდდე; უკან მოხედვა დაგვირდი;— ხშირ-ხშირა წაიქცოდდე, — და მოლაღატე მანახმლის უფლისგან დაიქცოდდე!..“

მეორე ლექსი:

ქალს სილამაზე ხილათა ვსთხოვე, თავი არ დამახწევინა; მომწუხურა, წყალიცა ვსთხოვე — წვეთიც არ დამალევინა; დამრცხვა და თავი დაგებარე, ნაწიწკლებ წამაყრევინა, — დახედეთ წყეულ დიაცსა, რა დღემდის მიმახწევინა!“

ამის შემდეგ სხვაგან მიმიხდა ცხოვრება და სანდროს შეშლისა არაფერი ვიცოდ.

თავად-აზნაურთა ქართული თეატრიდან გამოვედი და წაიყვანიდი ასეთ სურათს: სანდროს ვილაციის პალტო ილღიაში ამოედვა და მიჰქონდა. თეატრის მსახურები არ ანებებდნენ. ის ქარვეულობდა, მე მივედი, სხვები მოვიშორე; დაუფერავე, ის დამაშტერდა და პალტო მიმეცა.

ვახილ კირვალიძე.

ამაღრი მჩაჱსათან

სალაშოზე გათენება მახარებს, რომ წამოვა ციდან ავი მისანი, უმიედლო ჩემ ზმანებას ვახარე, რომ ბაღლებში მე პირველი მიცანიო.

ეს ვიცილი სიახლოვე ნაპირთან, მე თავიდან ბედმა ასე მატარა, ჩემ ბაღლობას ბევრი ძღვენებს დაჰპირდა, და თან დამაქვს შელოცვილი მათარა.

თითქოს მე ვარ იღბლიანი სათუთის, არ მშორდება დედა ჩემის ბეჭედი, გუშინ ღამე წმიდა გიორგს ვუთოი, ღამე მწველი, მწარე ლოცვით ნაქედი.

კაიუს პელი.

სომეხთა მწერლავი

აკოპ აკოპიანი

სომეხთა პირველი მგოსანი, რომელმაც თავის შემოქმედლებს საგანდ აიღო ქარხანა, მის ჩარხთა ტრიალ-გუგუნსა და ქურაზე ახალი ცხოვრების ქედვა, ქაზნის ბოგანო მუშა ხალხი, სასწი უწყეთი მერმისის რუმენეს შთანერგვა და სამოქალაქო ჰანგთა მღერა,—არის აკოპიანი, განგეული დარბიი დედმამის შვილი. გინაზიის გათავების შემდეგ მსახურება აფთიაქში, ქარხანაში, ბანკში. თვითმკრბელობისგან დღენილი, მიიწვია შრომისაშვილთა განთავისუფლებას, მათი საბოლოო მიზნის გამარჯვებას უმთეროდა. მწერლობა დაიწყო 1893 წ. „მორტუ“-ში. წელს შეუქრულდა მ 30 წ. სამწერლო მოღვაწეობისა, ოსთებისა; დეკემბრის 2 გადაღხადეს იუილიე. მისი რჩეული ლექსები გამოვიდა სომხურ, ქართულ, რუსულ და თურქულ ენებზე. წვრილ წვრილად რამდენიმე წიგნაკი აქვს გამოცემული. მთელი მისი ლექსები და პოემები. ერთ ვრცელ ტომს შეიცავს.

მე ის მიჰპარს! ა აკოპიანისა.

როს ნაკადი მქექვარ ტალოთი, ზამთრის ყინულს გადასერავს, აცეკვებულ ცეცხლის ალით შემოსახებებს მძლე სიმღერას!.. როს ვადადინარ თოვლის გულში მზე დაასობს სხივთა ისრებს და ტყის პირზე, წყლისა ჩურჩულში, სიხარულით სულს გაივებს,— მორცხვი ია იფუნეტს თვალებს,— როგორც ბავშვი, დღემდე მიწარს!.. ვგრძნობ სიხარულს და ვნეტარებ

— მე ეს მიყვარს!

როს მეკრღები ამყ მთების ყაყაჩოებს მოიქარავავს და შეარხვეს ქარი ფრთებით, იგი წითელ დროშას ავავს!.. როს ჯაჯელი აღედღება, ააცეკვებს მწვანე ტალღებს და ტოროლა აფრინდება, ფერმკრთალ ღრუბლებს ფრთებს შეახებს! — როს ჩიტები ბანს აძლევენ ცაში მკრინავს, ცაში მკვიარს, ზამთრის ღამის ძილს რომი სძლევენ, — მე ეს მიყვარს!..

და როს ელვა,—ენტარ წამით ჩრდილოეთის გვერდს აანთებ,— ციხლის ენა, ციხლოურ ალით სინხნელს რომ ათამაშებს... და შორებელ ყრუ ქუხილში, სად თვით სულიც ჰქუხს და იწვის! — სად ოცნების ჩუმ დღეში იკარგება ხმები მიწის; — როს ეუფუნა წვიმა, ნახულს პაიის გასწმენდს ხელ-მეორედ, და გაულუბს კარს გაზაფხულს

— მიყვარს სწორედ!

კაკი-ერელი.

მ უ შ ა - მ წ ე რ ლ ე ბ ი

ა მ ო ნ ა კ ე თ ი

— დედილო, დედილო, ლოდის მიყიდი წითელ ხალისში!

— მეც არ მაკვია ფესხაცმელები, სკოლაში არ წააღო ფეხშიშველა!..

— მოიცადეთ, გენაცვალოთ დედა, ზოიკადეთ, ფულს ვიშოვით და ყველაფერს გიყავით.

— შენ სულ ეგრე გვატყულებ, ლოდის ისო- ვით ბეგლ ფულს. გულს ვანიჭეკანთ ბორიას და ქე- თუშას ისეთი კაი რამეები უყიდა თავისმა მამამ ლომა, ავტომობილისც ყავდა.

— რა ვქნა გენაცვალოთ დედა; მამაშენი მუ- შა არის, იმათი მამა კი სამსახურის კაცია!

— მუშა უფლო ბეგლ ფულს არ იღებს!

— კარგი გენაცვათ, თავს ნუ მომბებზრებთ, აი თავი მტკცვა, წადით ეხლა ითამაშეთ.— უთხრა მარომ. პატარეები გართე გაცვიდნენ სათამაშოდ.

— ვინ იცის, ჩემო პატარაებო, თქვენ კი მე- ესწრებით იმ სანეტარო დროს, როდესაც არ იქ- ნება ქვეყნად ბოროტება და მხოლოდ შრომის და- ედება ფასი?— გაიფიქრა მარომ და საკერავი მან- ქანის ბორბალი აამუშავა.

ჯერ კიდევ ახალგაზრდა მაროს სახე დასტკნო- ბოდა, აქა-იქ ქალბრაც გამოჩნდოდა თმაში, ახალ- გაზრდული სიკეკლუტე სინაზე საღდაც გაპქარაიყო.

მხოლოდ შავი მიმხიზველი თვალები გახმდარ სა- ხეზე უფრო გასდიდებოდა, ჯერ კიდევ არ დაეკარ- გათ მიმზიდველობა.

— სიღარიბე, სიღარიბე და კიდევ სიღარი- ბე!— მიეცა კვლავ ფიქრებს მარო— როდის მოედება ბოლო სატუქროებით ძირადგარ უშაპარალობას.

მე ბავშვები უბრალოდ ვერ შემემოსნია, დუქან- მაღაზიები კი ავისილია ნაირ-ნაირი საწოგავით, ძვირ- ფასი ფარჩეულით, ჩასაცმელ-დასახურით. ექამდის საკერავს მინც ვშოულობდი დანცობებში, ეხლა ესტე აღარ არის, რომ შევეშველო ქმრის მეორე ჯამაგირს. უკანასკნელ პერანგს ვკეთავ. გასაყიდ- ც არაფერი გვაბადია!..

მარომ საკერავის მანქანა შეაჩერა, თვალი გა- დააღლო ღარიბულად მიოწყობილ ოთახს, მაგრამ საბაზროს ვერაფერს მიაგნო.

ააშაბაშეს მუშებმა. შესწყდა მანქანების ქშინ- ვა ხმაური, ჩამოვარდა სიწყნარე ქარხანაში.

— ძალიან მოგვეშველა ეს შაბათი, თორემ შენი მტერი ჩვენს საქმე იყო!

— ნისიებს არ ეყოფა, ნისიებს!

— ყველაფერი რომ გამომიჩოთქონ, თავნებ დავრჩები!

— ყველაზე ბევრი ნიკოს ერგება, ნიკოს, აბა, შენი როგია!— დაარტყეს მხარზე ხელი ამბანაგებმა ნიკოს ხუმრობით.

— სწორედ საკვარტე ფულებია!— გაისმის.

— ეეპ, ფეჩი ხომ არ უნდა დაანთო!— უთხრეს ნიკოს, რომელსაც ერთი შეკრულა ბონები ეძიარა.

— ჩქარა დაეხარჯეთ, ჩემო მშაო, თორემ რა- მდენი საათიც გავა, იმდენი მილიონი მოემატება ყველაფერს!— წარმოსთქვა ერთმა.

— რა ვიყიდა, მეც აღარ ვიცი, დღის ათისი რამ დამაბარა: ჩაი, შაქარი, საპონი და კიდევ ვინ მოსთვლის? გადარჩენილი ფულებით მე თვითონ გი- ყიდი რაც გვესაქარებნაო! ვერ ვაღამაწყვეტია სა- იღან დაეწყო, ხელცარიელიც ვერ მივალ მიმა- ში.— ფიქრობდა ნიკო და ნელს ნაბიჯით მიმავა- ლი ათავიერებდა საქონლით ავისლ მაღაზიებს.

ერთ ერთი რესტორანიდან როიალის ხმა მო- ისმოდა, მას ზედ ერთოდა მოქვიფთა მხიარული ყვირით. ნიკო თავისდა უნებურად შეჩერდა. აქ მის თვალებში გადაეშალა ცხოვრების უტუღმართობა.

— რას ჩასტკეტი, ქვიფს ხომ არ აპირობ?!

— მოესმა ნაცნობი ხმა ნიკოს

— აა, ვანოს გაუშარჯოს, სადა ხარ კაცო?— მიუგო ნიკომ.

— მაშინ ხანია ტუელისში ვარ, საქმეზე დავდექ.

— მაშ მაღარიჩი გეუთუნის!

— ძალიან კარგი, ჩემო ნიკო, აბა სადაც კარ- გი ღვინო გეგულება, ხომ იცი დარდებს ღვინოში გააქარებე...

თორმეტი დარეკა ქალაქის საათმა. ქმრის ლოდინით გაბებზრებულ საროს შვილები მიეძინე- ბინა, სანათათვის ჩაეწნა და თვითონაც ჩასძინე- ბოდა მაგაღზე დაყრდნობილს.

ხელცარიელი ნიკო ნელს ნაბიჯით მოდიოდა სახლისკენ.

ის იყო თავის სადგომ ოთახს მიუახლოვდა, რომ მახლობელ შენობის მაღალ სართულიდან მო- ისმა მხიარული სიცილ-ხარხარი, სიმღერა მოქვი- ფეებისა. ნიკო გამოერკვა, შეჩერდა, ყურთ დაუგ- დო. სიმღერა შესწყდა, მაგრამ ჩქარა გაისმა როია- ლის ხმა, რომელსაც მოჰყვა ქალის ნახი სიმღერის ხმა.

— დღე, იმხიარულეთ ჯერ კიდევ განცხრომის ძენო, გამარჯვება მინც ჩვენია, მშრომელი ხალ- ხისა!— წარმოსთქვა ნიკომ და ოთახის კარი შეაღო ლოდინით: "მუშავე, მუშავე, აღსდევ!"

— სადა ხარ კაცო, მიეღი ღამე, სადა?!

— შეგიტობა ჩაო ნიკოს.

— ღმერთმა რომ არ იცის მეთხველის თავი და ტანი!

— ჯამაგირი რა უყავ, ჯამაგირი?

— რა შენი ტუქის საქმეა?!

მიუგო ნიკომ და ჩამოაღლერძილი პალტო მიაგდო.

მარომ პალტოს ჯიბეები გასინჯა, მაგრამ აქ მხოლოდ რამდენიმე ცალი დაპქუნულ-დახეული ბო- ნი ემდო.

— შე უღვთო, შენა, კიდევ შენს მუცელს ჩა- აყარე ვანა! რა პასუხს აძლევ ამ ბავშვებს?

— ხმა ჩაიწყვიტე, თორემ...— შეუბღღერა ნი- კომ და კონკის ძელებზე გადაეშურათა.

მაროს ცრემლები მოსკდა, ბავშვები ფშვინავ- დნენ, მეორე სართულიდან კი კვლავ გაისმოდა ქა- ლის სიმღერის ჰანგები, რომელიც არღვევდა ღამის სიჩუმეს...

ტ. შ. მუშაგის პირველი ქურ. „მუშა“

ტულისის მუშებმა საკუთარი მეცადინეობით 1887 წ. დაიწყეს გამოცემა ხელნაწერი ქურნალის „მუშა“-სი. ამ ქურნალში მართით მუშების შესახებ იწერებოდა წერილები. მისი გადამწერ-შემდგენი იყო მიხეილ მეტეხელი (1915 წ. გარ.). პირველ წელიწადს გამოიცა სულ 6 № რი. ყველა ეს ნომრები მე მქონდა ერთად აკინძული.

1889 წ. ჩემს სახლში სცხოვრობდა ანარკი-სტი ვარლამ ჩერქეზიშვილი. ამან ნახა ეს ქურნალი, ძლიერ გაიხარა და მიზთავა—დამითმო. მე უთავაზუ. ეს ქურნალი წაიღო რ ლონდონის მუზეუმს შესწირა. ასე რომ დღეს პირველი მუშური ქურ. „მუშა“-ს რედაქტორი კოლექტივა მხოლოდ ლონდონის სამეფო მუზეუმში ინახება, რომელ მუზეუმის ქართული წიგნების განყოფილება 1905 წ. ასწერა პრაფესორმა ალ. ხახანაშვილმა, რომელმაც მოიხსენა ქურ. „მუშა“-ს ნომრების კოლექტივა და ცნობა დაბეჭდა 1905 წ. ქურ. „მოამბე“-ში.

ქურ. „მუშა“-ს თანამშრომლები იყვნენ: მიხ. ჩოდრიშვილი (სტალაარი,—დღეს ცნობილი მოღვაწე), არაქელა ოქუაშვილი, მეჩაქებია: ვანო ქუთრიშვილი, აბ. ცხიმიანაური, დ. დოლიძეშვილი (ქართველის ფსევდ.), პეტ. პეტრიაშვილი, გრ. ბასილაშვილი (ფსევდ. ნოივილი სლესარი), მიხ. მეტეხელი (ქურნალის დამწერ-გადამწერი), ფე. მასისურაძე (ფსევდ. ოყალ ჯადო), გ. დიაროვი (ფსევდ. „დორელი“) და მე. აქ ჩემი რამდენიმე წერილია მოთავსებული.

ზ. ჭიჭინაძე.

ძ ა რ თ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი

„იბთლო“ ტრადედია 5 მოჭ. უ. შექსპირის, ალ. იმედაშვილის გასტროლი.

ხუთშაბათს, 13 დეკემბერს რუსთველის თეატრის სცენაზე წარმოადგინეს უ. შექსპირის უყვლადვი ტრადედია „ოტელი“.

უ. შექსპირი უყვარს ქართველ საზოგადოებას, მის ნაწარმოებებთან განსაკუთრებული სიმპატიებით და სიყვარულათ ხარგებლობს „ოტელი“-ს და ამით აიხსენება, ალბათ ის, რომ ამ საღამოს რუსთველის თეატრის კედლები ძლივს იტყვენდნ მოზღვაებულ საზოგადოებას.

ოტელის როლს ასრულებდა ბოთომიდან საგასტროლოდ მოწვეული ალ. იმედაშვილი.

ალ. იმედაშვილი ხშირათ უნახავს ჩვენს საზოგადოებას ოტელის როლში, მან უყვდავ ჰყო ქართულ სცენაზე სიყვარულის უსაზღვრო ცეცხლით

ანთებულის და ორმა იქვით გულგაბზარულ მაგარის სახე.

ამ საღამოსაც ალ. იმედაშვილს არ უღალატნია თავის თავისთვის და თავიდანვე დაკვირვებული და მოხდენილი თამაშით მან შესძლო აუდიტორიის გრძნობების დაპყრობა და მოჯადოება.

თუმცა უნდა ითქვას, რომ პირველ ორ მოჭმედებას აქლდა სიცხველე, ალ. იმედაშვილი აქ რამოდენიმე მშრალი იყო.

მაგრამ დაწყებული მესამე მოჭმედებიდან ალ. იმედაშვილმა საესტეტი დაიპყრო როლი, აქ მისმა უშირო ტემპერამენტმა გადაჭრებთქა ნაპირებიდან და მან განცდების და გრძნობის მიფელი გამმა მოგვცა.

დიდის გრძნობით ჩაატარა მსახიობმა უკანასკნელი მოჭმედების პირველი სცენა: აქ ყოველი სიტყვა განცდილია, მსახიობი იტანჯებოდა ოტელის აფორიკებულ სულის ტრადიციით და მასთან ერთად ეს ტანჯვა სწავდა საესტე აუდიტორიასაც.

ბოლო სცენის შობამედლები განელგებში ალ იმედაშვილს ბრალი არ მიუძღვის: მეტათ ამიუსტებდენ მისი თანამოთამაშე კოლეგები და მოიტომ ამ სცენამ ვერ დასტოვა სათანადო შობამედლები.

იავოს როლს ასრულებდა ა. ვასაძე, უნდა აღინიშნოს, რომ იავოს როლი არა ნაკლებ პასუხსაგებია, ვიდრე ოტელის; შეიძლება აქ ზოგიერთ ადგილებში უფრო მეტი სიმწელეც იყოს ჩაპარხული; იავო ა. ვასაძის გადმოცემაში იერ არის დამაკმაყოფილებელი; მხატვრულის მხრივ მას ჯერ კიდევ მეტიერ აქლია.

მაგრამ სჩანს, რომ მსახიობი რამოდენიმე მაინც დაბალოებია იავოს ბუნებას. ალაგ-ალაგ მსახიობს ჰქონდა ლამაზი შტრიხები: მავალითად, მოხდენილად და მხატვრულის მხრივ სისწორით არის გადმოცემული ოტელის ოქვის აღმების სცენა მესამე მოჭმედებაში. ა. ვასაძემ უშეველათ ყურადღება უნდა მიაქციოს მიმიკას. ის მოიკოკლებს იავოს როლის დამთავრებულათ განსახიერებისათვის ამას უფილდესი მნიშვნელობა აქეს.

მშვენიერი იყო ვ. ანჯაფარიძე დეზდემონის როლში. ლამაზათ და სისწორით არის გადმოცემული ნაზ, გულუბრყვილი, სიყვარულის გრძნობით გამსჭვალული და უსამართლოდ შეურაცხველი დეზდემონის სახე. ყოველი მისი სიტყვა გრძნობით იყო გამბობი და მისმა გულწრფელმა თამაშმა ბევრს ცრემლები მოგვარა თვალებზე.

ქსიოს როლი არ არის მნიშვნელოვანი პიესაში. გ. დავითაშვილიც ჩვეულებრივი დაკვირვებული და მგრძნობიერი თამაშით ხელს უწყობდა შობამედლები მისი თოლიანობა.

მეტათ სუსტნი იყვნენ დანარჩენნი შემსრულებლები.

დადგმა ახალს არაფერს იძლევა. მისაღება დეკორაციების მაგიერათ ტილოების ხმაყება. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ შექსპირის მოდერნისტული სტილით დადგმა ინტერესს გამოიწვევს საზოგადოებაში.

სახალხო თეატრის 30 წ. იუბილე გაიშარათა დღეც. 9 სახალხო სახლში. ნაშუადღევს 1 ს. გადახდილ იქმნა გარდაცვალ ნააპდევეს მთლევანთა— დემეტრიას, ის. მქელაძის, დ. შველიძის და ს. სამბაქაძეო პანაშოვი. საიამო დაიწყო გ. ყურულიშვილის მისალოცი და სახალხო თეატრის მოღვაწეობის დამახასიათებელი სიტყვით. მისსაღმებელი სიტყვა წარმოთქვა მ. ცხაკაიამ, რომელმაც სახალხო სახლს წათვარობის სახელით დამხარება აღუთქვა. წარმოდგენილ იქნა ი. გედევანიშვილის „მხეგრული“ (1 მოქ) ნ. გოციარიძის რეჟისორობით, შემდეგ—სცენები ზოგიერთ სხვა და სხვა შემთავრეს პიესებიდან, რომლებიც ყი 30 წ. განმავლობაში დადგმულა სახ. თეატრის სცენაზე, იმის აღნიშვნით, თუ რომელ რეჟისორს დაუდგავს. (პირველი წარმოდგენა—„რაც გინახავს—ვეღარ ნახავ“, და საერთოდ პირვანდელი პიესები—„ციმბახელი“, „პეპო“, „არსენა“, და სხ პირველად დაუდგავს იოსებ იმედაშვილს, შემდეგ—სხვა პიესათა პირველად დადგმულნი—კ. შათირიშვილი, ალ. წუწუნავა, ა. გოციარიძე). შემდეგ განყოფილება სახელობა იყო სცენის შუაგულ მდლობზე უკან ისხდნენ ახლანდელი სცენის მუშაქნი, ერთ მხარეზე აწინდელი გამგება, მეორე მხარეს—დელეგატები. მიულოცეს საქალაქო, სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა წარმომადგენლებმა (თითქმის 30 დე) ქართულ, რუსულ, გერმანულ, თურქულ და სხ ენებზე. უსურვეს კვლავ ნაყოფიერი მიღწევები. ქართულ დრამატ. სტუდიებებს წარმომადგენელთა თავის მილოცვაში, სხვათა შორის, ვინაცხდა: განსაკუთრებით მიეგსაღმები სახალხო თეატრის ვეტერანებს—იოსებ იმედაშვილსა და გიორგი ჯაბაურს, როგორც მის პირველებს.

მილოცვების დასრულების შემდეგ გაიშარათ ნადიმი შალვა დადიანის ტრულემაზობით, სადაც სიტყვები დაიწყო სახალხო თეატრის დამარსებულთაგანის (ვ. თედორაშვილის, გ. ჯაბაურის და ი. იმედაშვილის) სადღერგელობით. შემდეგ სადღერგელობით ითქვა დრამატურების (ტ. რამიშვილის, ი. გედევანიშვილის, შ. დადიანის, პ. ირეთელის, ნ. შიუკაშვილის და სხ.), რეჟისორების, სახ. თეატრის ნაამგდარ მუშაქების, სცენის მოყვარეთა, ახლანდელი გაეგებების ს. ახლანდინის და სხ. სიტყვები წარმოსთქვენ: გ. ყურულიშვილი, გ. ლასხიშვილი, კ. ანდრონიკაშვილი, ა.კ. ვასაძემ, ალ. იმედაშვილმა, გ. ლეკიშვილმა ა. ლითანიშვილმა კობლმა და სხ. ნადიმი გათეგნაღმელ გასტანა, დილით ს. ახლანდინის წინადადებით წარმართინერულნი და დაუბის ვიჯგვინით ავკალის აუდიტორიისკენ სახალხო თეატრის პირველი აუბისაკენ. კარბიტი შექაქეს დადების გვიგვინით. აქ სიტყვები წარმოსთქვენ სახ. თეატრის პირველი გამგებების თავჯგოდარბემ ვ. თედორაშვილმა, მ. ქანკვეტაძემ, ლ. მტრედელმა, ა.კ. ხორავამ, ი. იმედაშვილმა რომელთაც ის ახრი გამოსთქვენ, რომ სახალხო თეატრმა მუშაობა გააფართოვოს ავკალი აუდატორის მიეკრას მარმალორის ფეკალი ზედ წარწერით „სახალხო თეატრის პირველი აუბანი“.

ამ დღისთვის სახალხო სახლი მწვანე ხეულებით შემკული იყო, ხალჩებით მორაფული (ერთს კუთხეში გამართულ პავლიონში გამოვნილ სცენის ძოღავნათა სურათები) გათიეცთ „საიტიბლო კრებული—სახალხო თეატრი“, დასურათებული და ერთდღიერი გას. „სახალხო თეატრი“ სხვი.

საგარეჯოში სამი წელიწადია რაც შესდგა მუღმიე დანი ალ. ბურთიკაშვილის რეჟისორობით. დანი მართავდა ყუფელ-კვირა წყარომდგენებს. რეპერტუარი უმთავრესად ორიგინალური პიესებისგან შესდგებულა, სახელგობრი: ი. გუჯეანიშვილის „მხეგრული“, „გამაკეპი“, ტრ. რამიშვილის პიესები და სხ. ნათარგმნი: სტრინბერგის „მამა“, ზედლის „უმუშევარი“ და სხ. დასში შედიოდნენ ქქნი: ელ. ავდიშვილი, კ. ვარსიაშვილი, ან. ვარსიაშვილი, ელ. გოდერძიშვილი, ლ. ვაშაქიძე; მმნი: ბურთიკაშვილი, ანთაშვილი, ქურდოვანიძე, ქვლიძე, არონიძე და სხ. დასმა დიდი როლი ითამაშა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, გაუჩინა თეატრს მუღმიე მსმენელი, რადანაც მუშაობა ინტელისუთა სწარმოებელ და პროვინციის სცენისათვის შედარებით მხატვრული იძლეოდა. ვინაიდან დას არაგიერთარი დახმარება არ ეძლევა არსიდან, შეუძლებელი გახდა, მოთამაშეთა და ტეხ იყურ პერსონალის დაპყროფილეთა და დასის წევრების ნაწილმა თეატრი დასტოვა ზოგი სტუდიოში შევიდა, ზოგი ტვ. სახალხო თეატრში. ეს დასი პრუენციისთვის, შედარებით ძლიერია და დიდი შეცდომა იქნება მისი დახმობა. ამჟამად სისტუმბატური წარმოდგენების წყაყენა შეუძლებელ გახდა და ეს კი ფოიად დამაბინებელია. საქაროა ყურადღება მიეჭკეს როგორც ადგილობრივ, ისე ტულისის აღმოსკომის მიერ და ნიეთიერი დახმარებაც აღმოეჩინოს.

თეატრალი.

აკოპ აკოპიანი—წითელი ტალღები.
რ. კ. პ. ამ.კ. საოლქო კომიტეტის გამომცემი. 1924 წ.

ეს წიგნი წარმოადგენს საუკეთესო ძეგლს შრავალტანჯულ სომეხპროლეტარიატის შრავალტანჯულ მგონისათვის: სასიხარულოა, აგრეთვე, რომ ამ წიგნით ქართულ შრომელ მასსას საშუალება ეძლევა გაეცნოს აქამდის დ ჩრდილოელ, შგრამ დაღს უკუე საქმოდ დაფესებულ პროლეტარულ მგონის წეშქელებს.

ხევი, ქართული ლიტერატურა დარიბია სომეხრი ნაწარმოებები, რაც შემეფრებელი იყო დ არის ქარაღ და შრომელ მასსის მიერ მომუ და მუხოტელ სომეხ შრომელ მასსის სულსკვეთების გატანობის. ეს წიგნი კი ამ შრავალტანჯულ საშრომელ მასსის წეშქელებს.

წიგნი დასთავა რ. კლდის რედაქციით. თარგმნილ ლექსთა შორის აღმოსწავი არი ნ: ქალაქი ვ. გის თარგმანი, ნ წყვეტილი პოემიდან: ახალი დილა—ვ. რძის და ი. იმდის თარგმ. უტყუ და დეილი; ამ წიგნსაც არ დაქალგება კოოქტურული შეცდომები. სხვათა შორის, მე-30 გვ. მოთავსებული ლექსი „მხეგრული პლეზი“ (წიგნიდან: „26 კომუნარის მგონის“) დაბარბულია 1905 წ. წ. აღმაღ. შეცდომითაა: იგივე ითქმის მე-35 და მე-36 გვერებზე მოთავსებულ ლექსებში: „გუშაგანი“ და „კენასი“; გადგენილი: ის შესახ. დ. დაგებულია საუკეთესო ქალაღმე და საქალღმელ სტეფო დ: დართული აქვს მგონის სტრათა, ფაქიმილ და ს. ხანოიანის წინასიტყვაობა. ფ. 30 კამ წყუოცობა.

ან. კ. თ.

ხელოვნების ქრონიკა

თეატრი.

რ. სალაყაიას, —სახალხო თეატრის დამსახურებულ სკევის მოყვარეს —სახალხო თეატრის იუბილეს დამეს, წარმოდგენის დროს, დამბლა დაემართა.

ნაძალადევის თეატრში შემდგარ დასს ხელმძღვანელობს დ. ჩარკვიანი, განაგებს მთავარსახელმძღვანელოს კულტურა-სპორტის განყოფილება, წარმოდგენები კვირაში ორჯერ იმართება.

სოციალურ აღზრდის მთავარ სამმართველოსთან აწარმოებს ახალი ქართ. დრამატ. დასი, რომელიც სისტემატიურად გამართავს ქართულ წარმოდგენებს კვირაში ორჯერ, განსაკუთრებით სახალგაზრდობისა და ბავშვებისათვის. დასის შემადგენლობა: მარკო, მ. ქართველიშვილი, გულნაზა, ზამთარაძე, ვარდოშვილი, კობელი, მჭედლიშვილი, ისკანდერი, ჯალიძე, წერეთელი და სხ.

ახალსენაკში ერთილვად შეშენდა ხელმძღვანელობით აწარმოებს სათეატრო დარბაზი (სადაც 800 კაცი ეტევს) და მოეწყო წარმოდგენების მართვად დასს ხელმძღვანელობენ მსახიობი ი. თარალაშვილი და ექიმი სპ. კეკელია. კვირაში ორი წარმოდგენა იმართება სისტემატიურად.

ჭიათურის დრამატ. დასი ინახება შავი ქვის მრეწველთა ყრილობის ხარჯზე. დასშია: ხინელი, მურუსიძე, ანკარა და სხ.

მეტყვეთა კლუბი ორთაქალაქში მეტყვეთა თაოსნობით მოეწყო. პირველი წარმოდგენა ს. აუშტროვის თაოსნობით და ეპ. კულულაშვილის რეჟისორობით გაიმართა ნოემბრის 7. მას შემდეგ დროგამოშვებით იმართება წარმოდგენები, ადგილობრები სენის მოყვარეთა მონაწილეობით.

ავლაბრის კლუბში (ყოფილი არაქსიანისეული თეატრი) უშინ ხშირად იმართებოდა წარმოდგენები თითქმის წელიწადი —ქართული წარმოდგენები არ იმართება. ამჟამად სომხურ თეატრის სდგამს ვ. ფირუზიანი, კვირაში თითქმის სამჯერ. ამ წინაზე ქართულად დასდგა არშინ მალ-აღანი სომეხ მსახიობთა მონაწილეობით, რომელთაც ქართული არ იმართებდა თათვისი დამახინჯებული ლაპარაკით ხალხში სიცილის მეტეს არას იწვევდენ. საკუროა აქ მოეწყოს ქართული დრამ. დასი. საამისო ძალები მოიპოვება კიდეც და მათ მოძებნა უნდა.

მუსიკა.

მუშა მომდერაღთა გუნდი შესდგა ნაძალადევის თეატრში რკინიგზის მთავარსახელმძღვანელოს მოთხოვნად. გუნდს თაოსნობა კულტურა-სპორტის მდივარად მიწვეულია კომ. გ. სვანიძე გუნდში 110 ქალ ვაჟთა სახელმძღვანელოს გუშა ვაჟებს გარდა, გარეშე ქალებიც მონაწილეობენ.

კომპ. გ. სვანიძემ დასწერა სარწმუნოებრივი სიმღერა „შვიდი ნოემბერი“ და რკინიგზის ბუშებს უძღვნა.

„მუსიკის თეორია“, სკოლებში სახმარებელი სახელმძღვანელო, შეადგინა კომპ. გ. სვანიძემ.

მეცნიერება

ევ. ნინოშვილის თხზულებანი, დასურათებული, ერთ ტომად გამოვა ხელმწიფო გამოცემლობის მიერ დაბეჭდილი. წიგნს დაერთვის წიგნები: ფ. მხარაბიძის „ევ. ნინოშვილის დრო“, რეკალაძის — „ევ. ნინოშვილის ბიოგრაფია“, ივ. გომართლის — „ლიტერატურული მიმოხილვა“, მოგონებანი, მიწერა-მოწერა და სხ.

სახალმწოდ გამოცემა: მსახიობთა კავშირის თურ. „სახიობთა“, ი. გრიშაშვილის — „ლეილა“, № 3.

ახალი რომანი — ჩრდილოეთის ტალღები ანუ დედა კინია“ დასწერა თ. შალაბუღლა (ნასიძემ), 4 ნაწ. შეიცავს დაახლოებით 800 დღ გვერდს და ასურათებს საქართველოს მე 9 საუკ. მეორე ნახევრიდან განმთავისუფლებულ მოძრაობამდე, მხატვრულად აღწერს განსაკუთრებით ქიზიყს, საერთოდ ქართველთა ყოველ ცხოვრების ყოველ მხარეს, სოფელსა და ქალაქს, ქართველთა სხვადასხვა წოდებასა და დიდის ხალხისთა იკითხება. როგორც გვითხრეს, რომანი საპატრიო ადგილს დაიჭერს ქართულ მწიგნობრობაში.

„ჩირალღანი“ ვაზ. „კომუნისტის“-ს დამატებითი ლიტერატურული ფურცელი № 2, გამოვიდა. ნომერში მოთავსებულია ლექსები, მოთხრობები, წერილები და სხ.

უცხოეთი

ს'ზრანბითი.

— „თანამედროვე რომანის“ კონკურსზე, რომელიც გაიმართა მიმდინარე წელს ახალგაზრდა ავტორების ხელნაწერების გამოკვეთებისათვის ხელის შესწავლით, მიესაჯა პრემიები: 1-ლი მ. ლორენსი, 2 რე 6. ჟორჟს და ლ. ანდერსი.

— **აკადემიური პრემიის** მისაღებათ თავისი რომანები წარადგინეს ალფონს დე-შატობრიანმა და როლანდ დორეველემმა. პრემია მიესაჯა შატობრიანს რომანისთვის „Le Brière“.

— **ნების პრემია**, რომელიც ეძლევათ „ფორმიზა და შინაარსით ყველაზე უფრო ორიგინალური თხზულებების ავტორებს“, მიმდინარე წელს მიესაჯა ალფონს სებეს მისი „ფილოსოფიური თხზულებისათვის.“

— **ანდრე ჟიდმა** გამოუშვა წიგნი: „დოსტოევსკი“. ზოგიერთმა წერილებმა დოსტოევსკის შესახებ დიდი ინტერესი გამოიწვია საფრანგეთში.

ცნობილმა ფრანგმა მწერალმა რომანდ როლანმა დასწერა ახალი რომანი: „ანეტ და სილვია“, პირველი წიგნი ციკლიდან — „მოხიბვლილი სული“.

„ანეტ და სილვია“ ეს არის ორი ქალწულის — დების ისტორია. პირველი, უფროსი და, მხოლოდ მამის სიკვდილის შემდეგ იგებს მეორე,

უმცროსი დის არსებობის შესახებ. უფროს დაში (ანნეტ) ილიძეებს მწვევე, თითქმის ავადმყოფური სიყვარული უმცროსი დისად (სილვია), რომელიც დაღუვდნარ, მხიარულ და ცებარ „პარიზის ნამდვილ შვილს“ წარმოადგენს. უმცროსიც უკასუხებს დის სიყვარულზე, მაგრამ როგორც კი პარიზონტზე წაღდება მამაკაცი, დებს შორის იწყება ბოთლი, პიქოლოგიაში თანაში, რომელიც ზოგჯერ ბძობლის ხსითს იღებს. ამ თემას დამომობილი აქვს რომანის პირველი ნაწილი. მეორე ნაწილში ანნეტ დამოუკიდებლად სტუმრს სიყვარულის პრიბოლემას, რომელიც მის წინაშე პირველად დაისვა.

„დავიწყებული“

„ატლანტიდას“ ავტორმა პიერ ბენუამ დასწერა ახალი რომანი „დავიწყებული“... რუსეთის სამოქალაქო ომის ისტორიადნ. რამდენათაც საინტერესოა პ. ბენუას „ატლანტიდა“ და განსაკვირვებელი მისი ფანტაზია, იმდენათ სუსტია მისი ახალი რომანი, რადგან ავტორი სრულიად არ იცნობს რუსეთს და არც იმ მხარეს, სადაც რომანის, მოქმედება სწარმოებს.

რომანის შინაარსი მოკლეთ ასეთია:

ფრანგი ოფიცერი, მონაწილე ერთ-ერთი რაზმის, რომელიც გაგზავნილი იყო კავკასიაში სომხების დასაცავად ოსმალების იუკრობსაგან, ჩამორჩა თავის რაზმს და დადინა ერთ საღდაც მიყურებულ ადგილში. დილით ეს ხედვდა ჯერი არ ნახული ჯარის ესკადრონს, ფეფაბიან ქუდებში, რომლებსაც მიყეთ ის ზღაპრულ ქვეყანაში—ოსიპლურის რესპუბლიკაში, რომლის ჯარი 3,000 კაცისაგან შესდგება.

მცხოვრებლები—აღმოსავლეთის ტომია. ყველანი საუცხოოდ ლაპარაკობენ ფრანგულ ენაზე და სცემენ მხოლოდ შამპანისის. რესპუბლიკას „სათავიში უღდას კომისართა სასკო“.

ოფიცერს ერთსა და იმავე დროს შეუყვარდება ოსიპლურიის დედოფალი და ფრანგი მსახობი ქალი, რომელიც რესპუბლიკის დედა-ქალაქში მონაწილეობას იღებს კოლდელის პიესებში. მან არ იცის ვის მისცეს უპირატესობა.

ბოლოს და ბოლოს ის ახეიხებს მეფის გვირგვინობის ბრილიანტების გატაცებას, რომელთა ხელში ჩაგდება სურათთა კომისარებს, და ამიერებს გაქცევას ოსიპლურიის დედოფალთან თუ ფრანგ აქტივისტისათან, მაგრამ... მოყოლილიელი ვალეიკება ჰეფატებს ამ მხიარულ სიზმარს... ასე იწყებება მხიარული რომანები პარიზის კაფეებში.

რუსეთი.

სრულად რუსეთის მწერალთა კავშირმა შეამდგომლობა აღძრა ცნობილი რუსი მწერლის ლეონიდ ანდრეევის ნეშტის „ნეივოლა“-დან (ფრენეთი) მოსკოვში გადმოტანის და მოსკოვში მისი სახელობის მუზეუმის დაარსების შესახებ.

რუსი მხატვარი კ. ტერეშკოვისი სწერს წიგნს:

„პიკასო და მისი გავლენა თანამედროვე მხატვრობაზე“. მოსკოვში უყვე იბეჭდება მისი წიგნი „მხატვრობა და კინო“.

რუსი პოეტი ანდრეი ზელი ამუშავებს თავის

„მოკონენტებს ა. ბლოკზე“. წიგნი 7 ტომისგან შე-

დგება. წიგნი წარმოადგენს არა მოკონენტებს ბლოკზე, ვიწრო მნიშვნელობით, არამედ იმ ორი მიჯნის დახასიათებას, რომელთა მიჯნაზე ცხოვრობდა განსვენებული პოეტი.

რუსმა ემიგრანტმა პოეტმა ივან სევერია-ნინმა საზოგადოებრივ გამოსცა თავისი წიგნი— „რიტორის ტრაგედია“.

„შეყვარებული დონ ფუანი“ ა. ლუნჩარსკიმ ბ. ს. ფ. ს. რ. განათლების სახალხო კომისარმა დასწერა ახალი პიესა „შეყვარებული დონ ფუანი“, რომელიც ახლო ხანში დაიდგება მოსკოვის თეატრ „კომედიის“ ში.

„მოცის“ ადგილ დრამატული თეატრის“ ნ. წლის თავი ამ ახლო ხანში სრულდება. ამისთვის იმართება ოთხდღი. საუბნოლით გამოცემული ოქნება სპეციალური კრებული, რომელშიც, სხვათა შორის, დიდი ადგილი დავიშობა პოეტ ა. ბლოკს, განსვენებული პოეტი დიდ მონაწილეობას იღებდა თეატრის მუშაობაში.

ვ. ბრიუსოვის დაბადებიდან 50 წ. შესრულე-

ბის აღსანიშნავად დეკემბრის 17 გაიზარა იუბილე. საბუნდოლო კომიტეტმა დააფინანსა აღძრას შეადგომლობა სახალხო განათლების კომისარატს წინაშე ვ. ბრიუსოვისთვის რესპუბლიკის დამაწარმებელი პოეტის სახელწოდების მინიჭების შესახებ.

დეკემბრის 17 დიდ ავადმყოფ თეატრში გაიზარა საზეიმო სხდომა პოეტის სახატეისცემოდ. შესავალ სიტყვა სიტყვა განათლების სახალხო კომისარია ა. ლუნჩარსკის

საღამოს დრამატულ ნაწილში მოსკოვის კომერციული თეატრმა დასდვა 1 მოქმედება ტრაგედია-დნ „ფედრა“, მეგრებოლის თეატრმა დასდვა ორი მოქმედება ბრიუსოვის ტრაგედია-დნ „მეფა“.

შეუღწე სამხატვრო, აკადემიური, პატარა და სხვა თეატრების ში მხოვეტი და აგრევეტი მოსკოვის პოეტის შემოკლებსმამ წაიკეთეს იუპოლითის ნაწილები.

საღამოს კორეოგრაფიულ ნაწილში მონაწილეობას იღეს აისდორ დუნკანმა, გელცერმა და ინა ჩარაქედაიის სტუდია.

სომხეთი.

სომხეთის სახალხო კომისართა საბჭომ დაადგინა ცნობილი რუსი პოეტის ვ. ბრიუსოვის დაბადებიდან 50 წ. აღსანიშნავად მისი სომხეთის ლიტერატურის წინაშე განსაკუთრებული დ მსახურის გამო, უბოძოს ბრიუსოვს სომხეთის სახალხო პოეტის წოდება და „დინაშოს იუბილიარის სახელობის ოპო სტაქენდია“.

კ ი ნ მ

„წითელი ეშაქენები“ მოსკოვში. საქართველოს განათ. კომისარიატის მიერ გადაღებულმა სურათმა— „წითელი ეშაქენები“ დიდ ფურცლი მოკლინა მოსკოვში, 22 ნო მხარს სურათის ჩვენების დროს კინოს კვლებში ზანზარებად აბლოდისმენტებისგან.

„საქართველოს სახელმწიფო მწველლობას კავალ-მზივე დამმარება ესაჭიროება“,—ასე სწერს მოსკოვის „იხე-სტია“-ში მ. ზერასნიკი.

ნიკოლოზ შერბოვის ცხოვრება და დაღუპვა.

„კინო-სურათ“ შეუდგა რუსი მწერლის ოლია ფრენდურების რომანის „ნიკოლოზ შერბოვის ცხოვრება და დაღუპვა“ გადაღებას.

„ქანტლერი და ზეინკა“

უკრაინის განათლების კომისარიატის კინო-სექციამ უყვე დაამარება ლან ჩარსკის მიხედვით, „ქანტლერი და ზეინკა“-ს ეკონაზე გადაღება. სურთ დასდვა ოფისობრა გარდინგმა.

რედატორია: იოსებ იმედაშვილი.

გამომცემელი: ომში დაჭრაქია

შრომის არტელი „ახალი წიგ“.

ყველაფერი
 ელექტროფიზიკისთვის
 მოწყობა
 დიდძალიან სადგურების
 და
 ს ი ნ ა თ ლ ი ს.
 აშენება და შეკეთება
 შენობების

თავისუფლების მოედანი № 1.

დასახიჩრებულ
 ელექტრო
 ტექნიკური
 სააღმშენობნადი
 „სატდამნადი“

Comptoir general
 technique
 „SATDAMNADI“
 Appareillages
 Electrique,
 Applications
 Electromechanique,
 Machines
 Electrique.

Place de liberte № 1.

წიგნების გამოცხადებითი გამოსახულება

„სოციალისტი“-ს

წიგნების მაღაზია

იყიდება ყოველგვარი სახელმძღვანელო წიგნები, ახალი და ნახშირი ქართულსა და რუსულ ენაზე.
მისამართი: გიორგევის ქუჩა № 5. დარაბა № 1113.

ომში დაქრილთა შრომის არტელ „ახალ წმ.-სთან დაარსებული

საგანმანათლებლო საქცია

„კულტურა“

მიზნით ისახავს სახელგამის და სხვათა მიერ გამოცემულ წიგნების გავრცელებას ინვალიდთა ორგანი-
ზაციებში და ხალხის ფართო მასებში. წიგნების საწყობი—„თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქციაში
(დროებითი ბინა—რუსთ. პროსპ. № 10, ეზოში). 4-3

გვერდი **ა. აიკელნი** გვერდი

რუსთვ. პროსპ. № 12

საზოგნოს უკანასკნელ მოღიბით

პარიზის და ლონდონის

ჟურნალების მიხედვით სრულდება დაკვეთა მხატვრულის გემოვნებით. იქვე მიიღება ყოველგვარი
სამუშაო

გაფუძვლების ნივთიერება.